

UNIVERSITATEA BABEȘ BOLYAI

FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

ȘCOALA DOCTORALĂ “PSIHODIAGNOSTIC ȘI INTERVENȚII

PSIHOLOGICE VALIDATE ȘTIINȚIFIC”

TEZĂ DE DOCTORAT

CYBERVICTIMIZAREA LA COPII ȘI ADOLESCENȚI: O PERSPECTIVĂ REBT

AUTHOR: CANDIDAT ANICHITOAE FLORINA MAGDALENA

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC: PROFESOR UNIV. DR. DOBREAN ANCA

Cluj-Napoca

2025

MULȚUMIRI

Studii doctorale au fost, de departe, perioada în care am învățat cel mai mult și în care simt că am modelat mai multe versiuni ale mele până am ajuns la cine sunt în acest moment. De aceea, mai întâi de toate, aș dori să îmi mulțumesc mie însămi pentru reziliența pe care am dezvoltat-o pe parcursul studiilor doctorale și pentru modul în care am învățat să mă adaptez la o multitudine de situații și să mă maturizez în moduri pe care nu le-aș fi crezut posibile. De asemenea, aș dori să îi mulțumesc doamnei profesor Dobrean pentru tot sprijinul, încrederea, bunătatea și încurajările pe care mi le-a oferit. Este un exemplu de om și profesionist, iar alături de ea, experiența anilor de studii doctorale a fost mai previzibilă și mai ușoară, deoarece am avut norocul să primesc ajutor constant și feedback din partea doamnei profesor. Familiei mele, părinților mei, Doru și Daniela, precum și bunicului meu, Ticu, pentru tot sprijinul și dragostea lor necondiționată de-a lungul timpului, dar mai ales în acești ani ai parcursului studiilor doctorale. Vă mulțumesc, vă iubesc și sunt fericită că v-am avut alături în această parte a vieții mele. Dacă cineva i-ar fi spus tatălui meu, care a plecat în Belgia în septembrie 1998, că în septembrie 2025 fiica lui cea mică își va susține doctoratul în fața tuturor celor dragi, probabil că nu ar fi crezut. Dar iată-ne ajunși aici, când toate sacrificiile făcute de-a lungul anilor încep, în sfârșit, să prindă contur și putem cu toții să ne bucurăm de acest moment. O altă persoană foarte importantă pentru mine, care a fost mereu alături de mine pe parcursul acestei călătorii este Răzvan, căruia vreau să îi mulțumesc pentru tot sprijinul, încurajările și răbdarea pe care le-a arătat, mai ales în momentele critice când nu mai vedeam o cale de ieșire din ceea ce făceam. Prietenilor mei, care au fost alături de mine și m-au susținut în orice mod au putut și în felul în care au considerat că este cel mai bine, în special prietenei mele Dana, cu care am mers împreună la examenul de admitere la doctorat și

acum, la final, sărbătorim împreună finalizarea acestei etape. De asemenea, colegilor mei din departament și din școala doctorală, în special lui Stelian și Ralucăi, fără ajutorul cărora nu aș fi reușit să obțin rezultatul extraordinar al acestei teze. Îi mulțumesc și Costinei pentru oportunitățile de a mă dezvolta pe care mi le-a oferit, mai ales prin colaborarea noastră la seminarii și pentru sfaturile pe care mi le-a oferit de-a lungul timpului. Celorlalți colegi și profesori, le mulțumesc pentru inspirația pe care mi-au oferit-o pentru a fi mai bună și pentru a dori să mă dezvolt continuu, precum și pentru încurajările și discuțiile avute de-a lungul timpului. La final, vreau să îi mulțumesc doamnei profesoar Aurora Szentagotai, cu care am avut plăcerea și onoarea de a colabora pentru lucrările mele de licență și disertație, și care mi-a modelat atitudinea față de cercetare și valorile pe care aceasta se bazează. Deși nu aș fi crezut niciodată, tot ceea ce am învățat din interacțiunile cu ea a jucat un rol în drumul meu doctoral.

CAPITOLUL 1 - FUNDAMENTARE TEORETICĂ

Mediul online joacă un rol semnificativ în interacțiunile sociale ale adolescenților și în dezvoltarea identității acestora, rețelele sociale fiind un instrument pentru promovarea aspirațiilor și menținerea conexiunilor cu covârșnicii (Schwartz et al., 2013; Uhls et al., 2017). În timp ce internetul oferă diverse beneficii pozitive, acesta prezintă și consecințe negative semnificative, cum ar fi cyberbullying-ul, care implică comportamente ostile sau agresive menite să îi rănească pe alții prin intermediul instrumentelor de media digitale (Tokunaga, 2010).

Studiile arată variații în prevalența victimizării prin cyberbullying în rândul adolescenților, de la 1% până la peste 61%, în funcție de context și metodologie (Brochado et al., 2017; Zhu et al., 2021). Cyberbullying-ul poate implica multiple roluri, inclusiv victime, agresori, victime-agresori și martori (Garaigordobil et al., 2014).

Într-un studiu realizat de Balas et al. (2023), 42% dintre adolescenții români au raportat că au experimentat victimizare online pe diverse platforme. Hasan et al. (2023) au raportat rate de victimizare variabile în 38 de națiuni europene, Grecia având o rată de 5,8%, Groenlanda 38,3%, iar România 22,3%. Comparațiile dintre țări arată că România are un nivel de victimizare prin cyberbullying semnificativ ridicat, așa cum indică studiile anterioare (Athanasίου et al., 2018; Tsitsika et al., 2015).

Meta-analizele subliniază faptul că adolescenții care experimentează victimizare prin cyberbullying sunt mai predispuși la probleme de internalizare, cum ar fi anxietatea, depresia, auto-vătămarea, idei suicidare, dar și la probleme de externalizare, cum ar fi consumul de substanțe și comportamente de risc (Fisher et al., 2016). Cercetări suplimentare sugerează că

victimele cyberbullying-ului se confruntă și cu alte provocări în ceea ce privește sănătatea mintală, cum ar fi stima de sine scăzută, agresivitatea și singurătatea (Kwan et al., 2020).

Din punct de vedere cognitiv, victimele cyberbullying-ului se confruntă adesea cu dificultăți în reglarea emoțiilor și cu cogniții iraționale (Fallahi et al., 2022), iar rolul de victimă este legat de cogniții negative despre sine și simptome depresive pe termen lung (Cole et al., 2016). Mai mult, autoevaluarea globală a fost găsită a fi corelată negativ cu victimizarea prin cyberbullying (Peláez-Fernández et al., 2021).

Cyberbullying-ul este un fenomen complex și în continuă evoluție care prezintă provocări pentru cercetători din cauza avansării rapide a tehnologiei și platformelor de comunicare. Pe măsură ce apar noi aplicații și dispozitive, amploarea fenomenului de cyberbullying se extinde. Poate fi definit ca o serie de comportamente care sunt negative și intenționate, repetate, manifestate prin utilizarea instrumentelor digitale (de exemplu, telefoane mobile, tablete, rețele sociale) și a platformelor online, cu scopul de a afecta reputația sau bunăstarea altei persoane. Cyberbullying-ul poate lua diverse forme, cum ar fi răspândirea zvonurilor prin e-mail sau rețele sociale, dezvăluirea conversațiilor private, utilizarea mesajelor defăimătoare, postarea imaginilor inadecvate sau a fotografiilor pentru care persoana vizată nu și-a dat acordul, sau crearea de profile și site-uri false. De asemenea, poate implica exploatarea informațiilor personale pentru a umili victima și încălcarea intimității acesteia fără consimțământ. Această definiție largă include multiple forme de efecte negative și subliniază intenția dăunătoare din spatele acțiunilor (Chapin & Coleman, 2017; Spears et al., 2011; Tokunaga, 2010; Ybarra & Mitchell, 2004).

În ceea ce privește rolurile în cyberbullying, cele mai comune tipuri sunt agresorul, victima și martorul. Agresorii din cyberbullying sunt persoane care se angajează în

comportamente online dăunătoare. Cyberbullying-ul nu este doar un proces bilateral între agresor și victimă (Niblack & Hertzog, 2015), ci implică adesea martori care pot adopta diverse roluri (Allison & Bussey, 2016), precum asistenți, promotori, protectori și spectatori. Majoritatea martorilor rămân pasivi, studiile arătând că un procent semnificativ dintre persoanele care sunt martore la cyberbullying fie ignoră, fie nu intervin, atât online, cât și offline.

Bullying-ul tradițional este un comportament deliberat și ostil, desfășurat constant de o persoană sau un grup împotriva unei victime vulnerabile, adesea din cauza unui dezechilibru de putere, în care victima nu are capacitatea de a se apăra (Whitney & Smith, 1993). Caracteristicile cheie ale bullying-ului includ repetitivitatea, dezechilibrul de putere și intenționalitatea (Olweus, 1994). Bullying-ul este catalogat în forme fizice, verbale și indirecte/relaționale, aceasta din urmă concentrându-se pe afectarea reputației sau a stimei de sine a victimei (Björkqvist et al., 1982; Crick & Grotpeter, 1995).

Cyberbullying-ul, deși similar, se deosebește de bullying-ul tradițional în mai multe moduri. Acesta are loc prin instrumente electronice, ceea ce înseamnă că contextul și locația bullying-ului sunt mult mai variate (Smith et al., 2008). Spre deosebire de bullying-ul tradițional, cyberbullying-ul poate fi mai persistent, deoarece conținutul dăunător poate ajunge la un public larg, poate deveni viral și poate rămâne online pe termen nelimitat, prelungind astfel impactul său (Raskauskas, 2010). Victimele cyberbullying-ului se pot confrunta cu hărțuire chiar și în afara școlii, deoarece mesajele și imaginile dăunătoare pot continua să circule în mediul online (Campbell, 2011).

În cyberbullying, dezechilibrul de putere depinde mai puțin de forța fizică și mai mult de expertiza cu privire la utilizarea tehnologiei sau de anonimatul oferit de internet (Fauman, 2008;

Jordan, 1999). Raza mai largă și natura durabilă a materialului online pot face ca victimele să se simtă mai afectate, iar anonimatul poate face ca agresorii să se simtă mai puțin responsabili pentru acțiunile lor (Campbell, 2011; Kwan & Skoric, 2013). Ușurința de a redistribui materialul înseamnă, de asemenea, că daunele pot persista chiar și după actul inițial de bullying (Campbell, 2011; Campbell et al., 2013).

În ceea ce privește teoriile explicative ale cyberbullying-ului, în literatură sunt postulate două perspective: Modelul Cyberbullying-ului (BGCM; Barlett & Gentile, 2012) și Modelul Social-Ecologic al Cyberbullying-ului (Patel & Quan-Haase, 2022).

Studiile arată rezultate mixte în ceea ce privește diferențele de gen în victimizarea prin cyberbullying. Unele meta-analize (de exemplu, Barlett & Coyne, 2014) sugerează că fetele sunt mai predispuse la cyberbullying la vârste mai fragede din cauza dezvoltării sociale și fizice timpurii. Dovezile emergente au arătat că multe caracteristici ale cyberbullying-ului—definiția sa, ratele de prevalență, factorii de risc și de protecție, rezultatele și strategiile preventive—sunt legate, dar totodată relativ unice față de bullying-ul tradițional. Omniprezența tehnologiei în rândul adolescenților reprezintă o oportunitate pentru indivizi de a face rău intenționat și repetat altora, 24 de ore pe zi, uneori cu anonimat complet și adesea fără consecințe. Acest lucru este îngrijorător, având în vedere ratele ridicate de psihopatologie asociate cu cybervictimizarea, pe lângă bullying-ul tradițional. La vârste mai mari, băieții sunt mai predispuși să se implice în cyberbullying datorită competenței în ceea ce privește utilizarea tehnologiei și a platformelor online mai ridicate (Huffman et al., 2013). Cu toate acestea, alte studii (de exemplu, Sorrentino et al., 2019) nu au găsit diferențe de gen în victimizarea prin cyberbullying.

Impactul vârstei asupra victimizării prin cyberbullying arată, de asemenea, rezultate variate. De exemplu, Huang et al., (2019) au descoperit că elevii mai în vârstă erau mai expuși la cyberbullying, în special în contextul jocurilor online. Cu toate acestea, alte cercetări, precum cele ale lui Baraldsnes (2015) și Morin et al. (2018), au indicat că elevii mai mari, în special cei de liceu, erau mai predispuși să fie victime ale cyberbullying-ului. În contrast, unele studii, cum ar fi Katzer et al. (2009) și Hinduja & Patchin (2008), nu au identificat o corelație semnificativă între vârstă și victimizarea prin cyberbullying.

Studiile au explorat din ce în ce mai mult suprapunerea dintre bullying-ul tradițional și victimizarea prin cyberbullying. Studiile timpurii ale lui Ybarra & Mitchell (2004) sugerau că cyberbullying-ul ar putea fi o extensie a bullying-ului tradițional, cu indivizi care folosesc tehnologia pentru a continua bullying-ul. Hinduja & Patchin (2008) au susținut că victimele bullying-ului tradițional ar putea răspunde prin cyberbullying.

Sumter et al. (2012) au găsit o corelație crescută între victimizarea prin bullying tradițional și cyberbullying într-un studiu derulat în patru valuri. Adolescenții care au experimentat niveluri moderate de victimizare online aveau tendința de a se confrunța și cu niveluri moderate offline, susținând ipoteza continuității rolurilor, care sugerează că modelele de victimizare rămân consistente atât în mediul online, cât și offline (Baldry et al., 2016; Raskauskas & Stoltz, 2007). Aceasta sugerează că bullying-ul online și offline coexistă adesea, victimele experimentând de obicei ambele tipuri.

Adolescenții cu probleme de sănătate mintală preexistente, cum ar fi depresia, sunt mai susceptibili la cyberbullying, creând un ciclu care se auto-perpetuează în care bullying-ul online agravează provocările lor psico-sociale (Kochel et al., 2012; Reijntjes et al., 2011). Un umbrella

review realizat de Kwan et al. (2020) a confirmat o legătură puternică între victimizarea prin cyberbullying și diverse probleme de sănătate mintală, inclusiv depresia, anxietatea, suicidul și auto-vătămarea, precum și probleme psiho-sociale ca stima de sine scăzută, dificultăți în relațiile cu covârșnicii și abuzul de substanțe. Victimele cyberbullying-ului sunt de trei ori mai predispuse să experimenteze depresie comparativ cu cei care nu sunt victime, bullying-ul tradițional adesea exacerbând impactul (Tran et al., 2023). Victimele sunt, de asemenea, mai predispuse la idei suicidare și auto-vătămare (Chang et al., 2019; Islam et al., 2020). Victimele sunt de două ori mai predispuse să experimenteze tulburări de somn, posibil din cauza timpului excesiv petrecut pe ecran, asociat cu activitățile online (Nagata et al., 2023).

REBT (Teoria Rațional-Emotivă și Comportamentală) susține că suferința emoțională severă provine din procesele cognitive, mai degrabă decât din evenimente externe (DiGiuseppe, 1990). Aceasta susține că tulburările psihologice apar din gândirea irațională despre evenimente, mai degrabă decât din evenimentele în sine. Această gândire irațională include credințe rigide, cum ar fi „trebuie” absolutist sau catastrofarea, care sunt auto-distructive și duc la probleme emoționale (Neenan & Dryden, 1999).

REBT clasifică credințele raționale în patru tipuri: cogniții preferențiale și flexibile, viziuni non-catastrofale, toleranță ridicată la frustrare și credințe de acceptare a propriei persoane. În contrast, credințele iraționale includ trebuie absolutist, catastrofare, toleranță scăzută la frustrare și credințe de depreciere a sinelui sau a vieții. Credințele raționale duc la răspunsuri emoționale și comportamentale sănătoase, în timp ce credințele iraționale duc la emoții și acțiuni disfuncționale (Ellis, 1977).

REBT folosește modelul ABC pentru a explica modul în care credințele iraționale (B) influențează consecințele emoționale (C) ale unui eveniment (A). Modelul subliniază faptul că nu evenimentul în sine, ci interpretarea evenimentului este ceea ce duce la rezultatele emoționale (Ellis & Grieger, 1986). Teoria a extins modelul ABC pentru a include încă două componente: (D) disputarea credințelor disfuncționale și (E) adoptarea unei perspective raționale (Neenan & Dryden, 1999).

Mai multe inițiative își propun să reducă perpetrările și victimizarea prin cyberbullying, având în vedere impactul semnificativ asupra vieților copiilor și adolescenților. Exemple de astfel de programe includ: Programul Cyber Friendly Schools (Cross et al., 2016), No Trap! (Palladino et al., 2016) și Cyberprogram 2.0 (Garaigordobil & Martínez-Valderrey, 2014).

În ceea ce privește limitările în cercetarea despre cybervictimizare, am identificat patru limitări principale în literatură. Prima se referă la lipsa unei meta-analize asupra cognițiilor relaționate cu sinele la victimele cyberbullying-ului. A doua limită este reprezentată de absența analizei unui instrument cu perspectivă triangulară pentru cybervictimizare în rândul populației de adolescenți români. A treia limită este reprezentată de lipsa studiilor privind acceptarea necondiționată a propriei persoane în relație cu atașamentul față de părinți și prieteni. Ultima limitare este reprezentată de înțelegerea insuficientă a nivelului de iraționalitate la adolescenții victime ale cyberbullying-ului pe termen lung.

CAPITOLUL II. OBIECTIVELE CERCETĂRII ȘI METODOLOGIA GENERALĂ

Scopul acestei teze a fost de a avansa înțelegerea influenței mecanismelor cognitive, cum ar fi cognițiile legate de sine și cognițiile iraționale, asupra victimizării prin cyberbullying în rândul copiilor și adolescenților. În acest sens, au fost urmărite patru obiective majore.

Primul obiectiv principal a fost realizat prin efectuarea unui review sistematic și a unei meta-analize care analizează asocierea dintre cognițiile relaționate de sine și victimizarea prin cyberbullying în rândul copiilor și adolescenților (Studiul 1). Obiectivele generale ale acestui studiu au fost: analizarea existenței unei asocieri între cognițiile legate de sine și victimizarea prin cyberbullying în rândul copiilor și adolescenților; dacă există cogniții legate de sine particulare care prezintă asocieri mai puternice cu victimizarea prin cyberbullying și dacă există moderatori precum vârsta, sexul sau țara care influențează relația dintre cognițiile legate de sine și victimizarea prin cyberbullying. Acest review a inclus studii transversale și primul val de colectare a datelor în studii longitudinale care au analizat asocierea între una sau mai multe cogniții legate de sine și victimizarea prin cyberbullying în rândul copiilor și adolescenților. Studiile care nu au inclus participanți de până la 18 ani sau care nu au evaluat asocierea între cel puțin o cogniție legată de sine și victimizarea prin cyberbullying, sau care nu au furnizat informații suficiente cu privire la asocierea menționată, nu au fost incluse în acest studiu. Am investigat mai departe fiecare instrument utilizat în vederea măsurării variabilelor de interes pentru a obține o înțelegere cuprinzătoare a validității măsurătorilor.

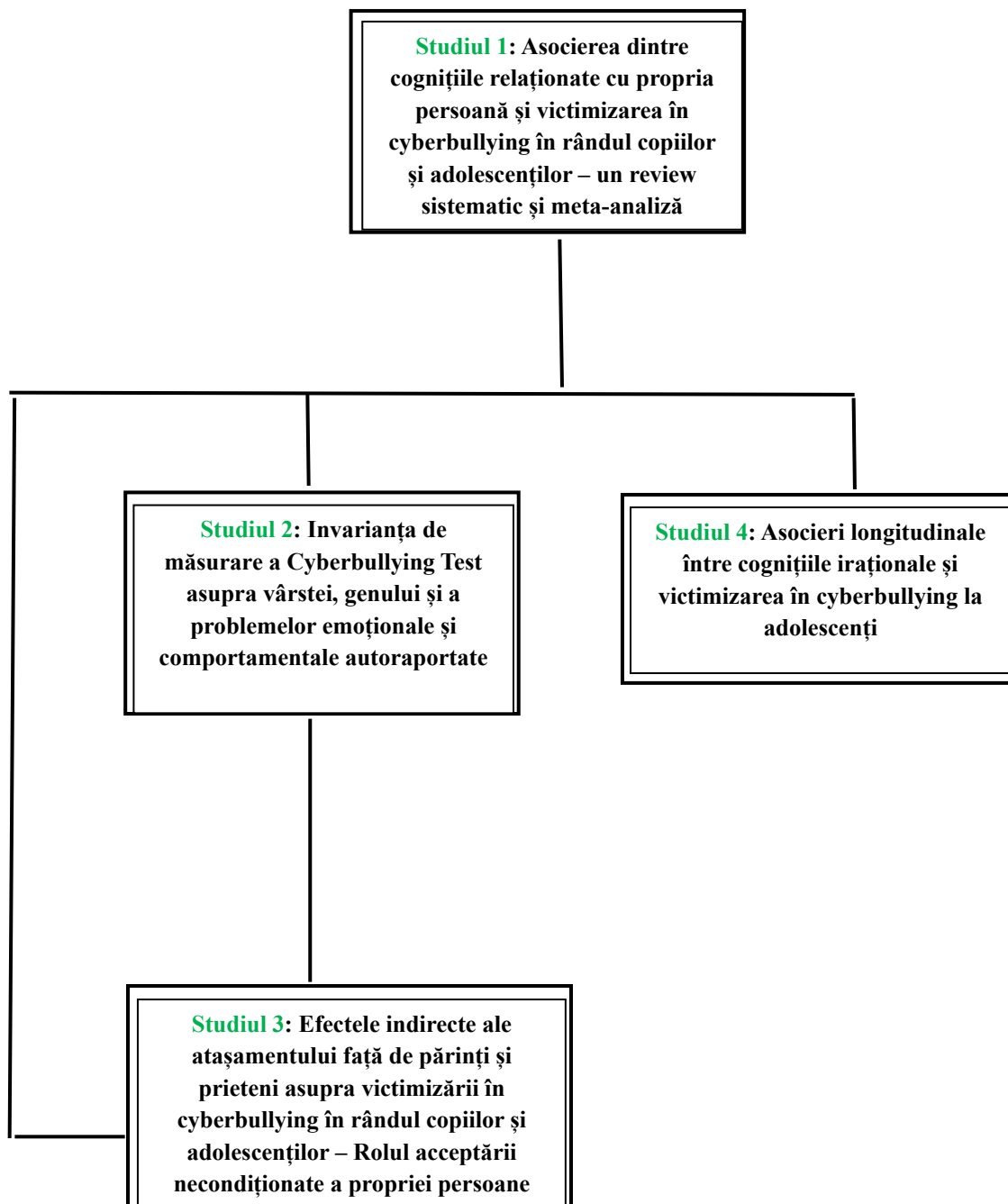
Al doilea obiectiv a fost investigarea proprietăților psihometrice ale Cyberbullying Test (Studiul 2). În acest sens, am examinat structura factorilor prin Analiză Factorială Confirmatorie

și invarianța de măsurare a vârstei, genului și a nivelului autoraportat de probleme emoționale și comportamentale ale copiilor și adolescenților.

Obiectivul al treilea a fost să investigăm efectul de mediere al acceptării necondiționate a propriei persoane în asocierea dintre calitatea atașamentului (față de părinții și prieteni) și victimizarea prin cyberbullying la adolescenți (Studiul 3). Ne-am propus să examinăm impactul atașamentului față de părinți și prieteni, în special prin dimensiunile alienării, încrederii și comunicării, asupra experienței de victimizare prin cyberbullying și dacă aceste asocieri sunt influențate de acceptare necondiționată a propriei persoane. De asemenea, am examinat efectele genului și vârstei.

Ultimul obiectiv a fost să examinăm longitudinal relația dintre cognițiile iraționale și cybervictimizarea la adolescenți (Studiul 4). Acest studiu este prima cercetare longitudinală care evaluează relația dintre cognițiile iraționale și victimizarea prin cyberbullying la adolescenți, pentru a obține o înțelegere mai amplă a impactului general al cognițiilor iraționale, precum și a efectelor individuale ale fiecărui tip de cogniție irațională. Acest obiectiv a fost realizat printr-un studiu longitudinal în trei valuri, care a implicat un eșantion românesc de adolescenți. Datele au fost colectate pe o perioadă de șase luni, permițându-ne să evaluăm influența totală a cognițiilor iraționale, fiecare cogniție irațională separat, precum și interacțiunea dintre cogniții și cybervictimizare.

Fig. 1 Schema general a studiilor din prezenta teză de doctorat

CAPITOLUL III. CERCETARE ORIGINALĂ

Studiul 1: Asocieri dintre cognițiile relaționate cu sinele și victimizarea în cyberbullying în rândul copiilor și adolescenților: un review systematic și meta-analiză

1. Introducere

Rețelele sociale joacă un rol crucial în formarea identităților tinerilor, dar îi expun și la cyberbullying—agresiune online repetată și intenționată, caracterizată printr-un dezechilibru de putere (Ansary, 2020). Spre deosebire de bullying-ul tradițional, cyberbullying-ul este adesea anonim, persistent și poate avea loc în orice moment, făcându-l deosebit de dăunător (Kowalski et al., 2014). Studiile arată că cyberbullying-ul afectează între 13,99% și 57,5% dintre adolescenți, având consecințe emoționale grave, cum ar fi anxietatea, depresia și stresul psihologic pe termen lung (Davison & Stein, 2014; Holfeld & Mishna, 2018; Hu et al., 2021; Zhu et al., 2021).

Teoriile cognitive propuse de Ellis (1962, 1977) și Beck (1963, 1964) sugerează că experiențele negative și credințele iraționale joacă un rol crucial în modul în care o persoană simte suferința emoțională și manifestă comportamentele dezadaptative. Cybervictimizarea întărește percepțiile negative despre sine—cum ar fi stima de sine scăzută, auto-blamarea și auto-eficacitatea scăzută—care cresc vulnerabilitatea la victimizări ulterioare, creând un ciclu dăunător (Navarro et al., 2015; Sabancı & Çekiç, 2019). Victimele care internalizează bullying-ul ca o reflecție a identității lor se confruntă cu mai multe dificultăți decât cele care îl percep ca un eveniment extern (Graham & Juvonen, 1998).

Conform modelului cognitiv, cyberbullying-ul declanșează credințe negative despre valoarea personală, ducând la suferință emoțională, inclusiv anxietate și depresie. Această suferință duce adesea la comportamente de retragere și evitarea situațiilor, întărind vulnerabilitatea victimei. În timp, acest ciclu de credințe negative despre sine și victimizare devine auto-susținut (Ellis & Wilde, 2002; Rosen et al., 2007). Stresul și credințele iraționale pot spori în continuare susceptibilitatea la victimizarea de către covârșnici, întrucât studiile au arătat o legătură puternică între credințele iraționale și atât victimizarea cât și perpetrările de cyberbullying (Bîrle & Boșca, 2013; Sabancı & Çekiç, 2019). Totuși, în prezent nu există un model structurat care să examineze în mod sistematic cum diferitele forme de cogniții legate de sine influențează cybervictimizarea.

Acest studiu își propune să abordeze această lacună prin examinarea rolului cognițiilor legate de sine—incluzând stima de sine, conceptul de sine, auto-eficacitatea și auto-blamarea—in contextul cybervictimizării. Conceptul de „sine” este multidimensional, incluzând nu doar stima de sine, ci și conceptul de sine (Purkey, 1988), auto-acceptarea (Ellis, 1977) sau auto-compasiunea (Neff, 2003), toate fiind relevante pentru experiențele de cyberbullying. Cercetările arată că victimele atât ale bullying-ului tradițional, cât și ale cyberbullying-ului tind să dezvolte concepte de sine negative, care se extind și în mediul lor academic și familial (Corcoran et al., 2012). Au fost observate diferențe de gen, fetele fiind mai afectate decât băieții (Romero-Abrio et al., 2019).

Auto-eficacitatea scăzută a fost identificată ca un factor cheie în cyberbullying, influențând atât victimizarea, cât și perpetrările. În unele cazuri, victimele cyberbullying-ului cu auto-eficacitate scăzută devin ulterior agresori (Peker et al., 2021; Wong et al., 2014). Auto-

blamarea joacă, de asemenea, un rol semnificativ, deoarece victimele care se învinovățesc pentru experiențele lor de bullying tind să experimenteze o suferință emoțională mai mare, inclusiv depresie (Raskauskas & Stoltz, 2007; Sheanoda & Bussey, 2021). Deși studiile sugerează că aceste cogniții legate de sine contribuie la cybervictimizare, programele anti-cyberbullying nu le integrează de multe ori din cauza rezultatelor mixte ale cercetărilor și a lipsei de consens asupra impactului lor global (Ayas, 2016; Hayes et al., 2022).

Pentru a dezvolta intervenții anti-cyberbullying mai eficiente, este crucial să înțelegem cum influențează cognițiile legate de sine cybervictimizarea în diferite etape de dezvoltare. Identificarea punctelor cheie de inflexiune în tranziția de la copilărie la adolescență ar putea ajuta la proiectarea unor intervenții țintite. Deși unele cercetări au explorat auto-eficacitatea în bullying (Lei et al., 2020), nu există o sistematizare clară care să ne ajute să examinăm întreaga gamă de cogniții legate de sine în contextul cybervictimizării.

De exemplu, înțelegerea dacă cognițiile legate de sine au efecte variabile în timpul tranziției de la copilărie la adolescență, sau identificarea unor puncte de inflexiune care ar putea modifica traiectoria de a deveni victimă sau agresor în cazul cyberbullying-ului, ar oferi informații valoroase pentru adaptarea unor strategii de intervenție eficiente. În mod similar, înțelegerea care dintre cognițiile legate de sine sunt mai susceptibile să impactiveze cybervictimizarea va oferi o mai bună înțelegere a modului în care ar trebui să dezvoltăm programele anti-cyberbullying. Prin urmare, bazându-ne pe literatura existentă, obiectivele studiului nostru sunt de a aborda această lacună și de a oferi o înțelegere cuprinzătoare și coerentă a relației dintre cybervictimizare și cognițiile legate de sine, prin abordarea următoarelor întrebări cheie de cercetare:

1. În ce măsură sunt cognițiile legate de sine asociate cu victimizarea în caz de cyberbullying la copii și adolescenți?
2. Există cogniții legate de sine care prezintă asocieri mai puternice cu victimizarea în caz de cyberbullying?
3. Ce moderatori (de exemplu, vârsta, genul, țara) influențează relația dintre cognițiile legate de sine și cybervictimizare?

2. Metodă

2.1 Protocol și înregistrare

Acest review sistematic și meta-analiză au fost realizate conform PRISMA (Moher et al., 2009) și Manualul Cochrane (Higgins & Green, 2011). Protocolul studiului a fost înregistrat în Registrul Internațional Prospectiv al Reviewurilor Sistemice (numărul de referință PROSPERO CRD42021289512).

2.2 Căutarea în literature și selectarea studiilor

Am căutat sistematic în bazele de date PsycINFO, MEDLINE (prin PubMed), Scopus, Web of Science Clarivate (prin Web of Science Core Collection) și Cochrane, de la începuturile acestora până în septembrie 2021, actualizate în octombrie 2022. Cuvintele cheie acoperite de stringul de căutare au inclus termeni referitori la cogniții legate de sine (sine, stimă de sine, autoevaluare, autoblamare, autoeficacitate, concept de sine, auto-compasiune, auto-acceptare), cyberbullying (cyberbullying, cybervictimă, cybervictimizare, bullying electronic, victimizare online, bullying online) și populația de copii și adolescenți (adolescent, adolescență, copil, copilărie, elev).

Criteriile de includere au fost fundamentate pe cadrul PICO astfel: (1) Participanți: copii și adolescenți de până la 18 ani sau elevi de școală primară, gimnazială și liceală; (2) Expunere: cel puțin o cogniție legată de sine (de exemplu, stimă de sine, autoeficacitate, concept de sine), măsurată printr-un chestionar validat de auto-raportare; (3) Designul studiului: studii transversale, studii de caz, longitudinale și de intervenție (doar dacă datele de bază/primele valuri erau disponibile); (4) Rezultate: victimizare prin cyberbullying, evaluată printr-un chestionar validat de auto-raportare; (5) Limbă: articole publicate în engleză sau spaniolă.

2.3 Extragerea datelor și codarea

Doi cercetători (F.A., A.C.) au utilizat independent un tabel standardizat pentru a extrage datele din toate articolele eligibile. Am inclus în stringul de căutare termeni precum „sine”, „cyberbullying” și „adolescent”. Au fost extrase următoarele date: autor, anul publicării, țara studiului, dimensiunea eșantionului (cu procentajul fetelor), vârsta participanților, tipul de cogniții legate de sine, măsurile utilizate pentru cognițiile legate de sine și victimizarea prin cyberbullying, perioada de referință pentru victimizarea prin cyberbullying, tipul de eșantion, țara și datele necesare pentru calcularea dimensiunii efectului.

2.4 Metode de sinteză a datelor și analiză

Am folosit pachetele software Comprehensive Meta-Analysis (CMA v. 2.2.064) pentru calcularea estimărilor efectului la nivel de studiu și pachetele Stata SE 16.0 (STATA Corp., Inc., College Station, TX) pentru combinare, Meta (Wilson, 2022) pentru agregare, Metabias (Harbord et al., 2009) pentru testarea efectelor mici ale studiilor, Hetergi (Orsini et al., 2006) pentru calcularea intervalelor de încredere de 95% ale indicelui de heterogenitate și Confunnel

(Palmer et al., 2008) pentru vizualizare. Am folosit coeficientul de corelație Pearson (r) împreună cu dimensiunea eșantionului (N) al fiecărui studiu ca măsură a dimensiunii efectului agregat (ES).

2.6 Evaluarea calității studiilor incluse pentru riscul de bias

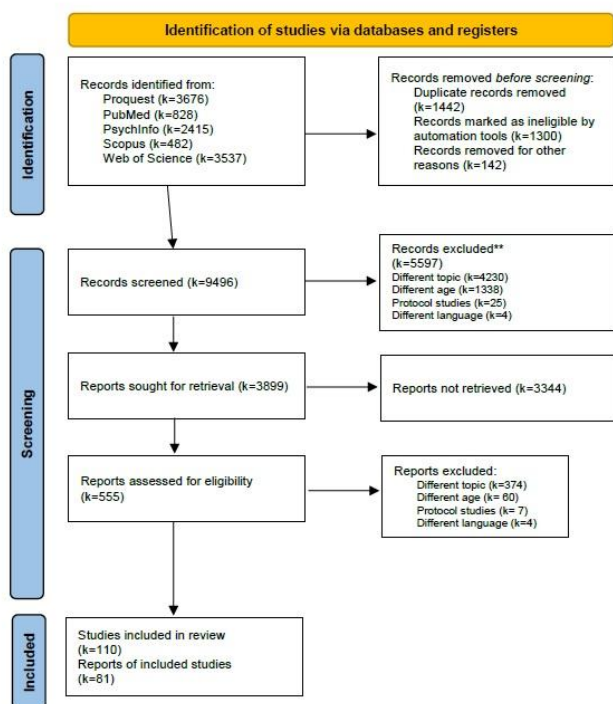
Doi cercetători independenți (F.A., D.C.) au evaluat calitatea studiilor incluse utilizând scala Quality Assessment Tool for Observational Cohort and Cross-Sectional Studies (Nhlbi, 2017).

3 Rezultate

3.1 Procesul de selecție și caracteristicile studiilor

Diagrama PRISMA care rezumă etapele procesului de selecție este prezentată în Fig. 1. Un total de 10.938 de studii au fost identificate în urma căutărilor, iar 9.496 au rămas după eliminarea duplicatelor. După screening-ul titlurilor și abstractelor, am evaluat textul complet al 555 de studii în raport cu criteriile de includere și excludere. Un total de 110 articole au fost eligibile după acest proces.

Figura 1 – Diagrama PRISMA

În cele 81 de studii incluse, au fost incluși 110.095 de copii și adolescenți, cu o vârstă medie de 11,51 ani și un procent mediu de fete de 48%. Dimensiunile eșantioanelor din fiecare studiu au variat între 42 și 7.333, majoritatea acestora fiind selectate din populații generale, doar 3,24% dintre studii incluzând populații speciale.

3.2 Evaluarea calității studiilor incluse

A existat un acord de 82% între cei doi cercetători asupra fiecăruia dintre cele 14 puncte ale instrumentului de evaluare a calității. Doar 6,17% dintre studii au fost evaluate ca având o calitate metodologică crescută. Totuși, 48,13% dintre studii au fost evaluate ca având o calitate moderată, iar 45,67% au fost evaluate ca având o calitate scăzută.

3.3 Efectele meta-analitice privind asocierea între stima de sine și cybervictimizare

Utilizând corelații univariate (62 de studii, 93.402 participanți), stima de sine a fost

negativ asociată cu cybervictimizarea, cu un $r = -0,16$ (95% CI [-0,21; -0,11]), dar a existat o mare heterogenitate între studii ($I^2 = 98\%$; 95% CI [97; 98]).

Analizele de meta-regresie au arătat că numărul de participanți a moderat semnificativ relația dintre stima de sine și cybervictimizare, cu un coeficient de pantă de $-0,18$ (95% CI [-0,24; -0,11], $p < 0,001$).

3.4 Efectele meta-analitice privind asocierea între autoeficacitate și cybervictimizare

Coeficientul de corelație agregat pentru asocierea între autoeficacitate și cybervictimizare, bazat pe 11 eșantioane independente (11.490 de copii și adolescenți), a arătat un $r = -0,19$ (95% CI [-0,24; -0,14]) și am observat o mare heterogenitate între studii ($I^2 = 88\%$; 95% CI [82; 93]).

3.5 Efectele meta-analitice privind asocierea între conceptul de sine și cybervictimizare

(Tabelul 2, Figura 4)

Când am analizat studiile care au examinat asocierea între conceptul de sine și cybervictimizare, care au implicat 4.271 de participanți, am observat un coeficient de corelație agregat de $r = -0,29$ (95% CI [-0,42; -0,16]), cu o mare heterogenitate ($I^2 = 95\%$; 95% CI [92; 97]).

3.6 Efectele meta-analitice privind asocierea între auto-blamare și cybervictimizare (Tabelul 2, Figura 5)

Când am analizat cele șase studii referitoare la auto-blamare și cybervictimizare, care au implicat un total de 3.999 de participanți, am identificat un coeficient de corelație de $r = 0,15$ (95% CI [-0,05; 0,34]) și am observat o heterogenitate semnificativă ($I^2 = 98\%$; 95% CI [95; 98]).

4. Discuții

O corelație mică negativă sugerează că o stimă de sine scăzută crește vulnerabilitatea la cyberbullying, deși relația poate fi bidirecțională (Ayas, 2016a; Egan & Perry, 1989).

O corelație negativă slabă în relația dintre autoeficacitate și victimizarea în cyberbullying indică faptul că victimele pot întâmpina dificultăți în relațiile sociale și în mecanismele de coping (Navarro et al., 2012; Peker et al., 2021).

O corelație negativă marginală în relația dintre conceptul de sine și victimizarea în cyberbullying sugerează că cybervictimele pot avea un concept de sine mai scăzut, deși rezultatele variază (Delgado et al., 2019; Estévez et al., 2020).

Nu s-a găsit o legătură semnificativă între autoblamare și victimizarea în cyberbullying deși unele studii sugerează că auto-blamarea poate contribui la victimizarea repetată (Arató et al., 2020).

Intervențiile existente anti-cyberbullying abordează rar convingerile legate de sine. Propunem integrarea modulelor de stimă de sine, autoeficacitate și concept de sine în programele de prevenție, ajutând copiii să recunoască victimizarea și să dezvolte strategii de auto-apărare.

5. Limitări și direcții viitoare

Studiile s-au concentrat doar pe victimele sub 18 ani; cercetările viitoare ar trebui să exploreze și alte roluri (de exemplu, agresori, spectatori) și să se extindă la tinerii adulți.

Rezultatele se bazează în mare parte pe date corelaționale și transversale, ceea ce limitează interpretările cauzale. Dimensiunea eșantionului a influențat semnificativ rezultatele, subliniind necesitatea unor studii mai mari și mai standardizate. Intervențiile viitoare ar trebui să

încorporeze module despre convingerile legate de sine pentru a îmbunătăți eforturile de prevenire a cyberbullying-ului. Acest studiu subliniază importanța convingerilor legate de sine în victimizarea prin cyberbullying, oferind o bază pentru cercetări viitoare și dezvoltarea intervențiilor.

Studiul 2: Invarianța de măsurare a Cyberbullying Test asupra vârstei, genului și a problemelor emoționale și comportamentale autoraportate

1. Introducere

Cyberbullying reprezintă un comportament agresiv deliberat, comis de un individ sau un grup prin mijloace electronice, cum ar fi mesajele, site-urile online (precum rețelele de socializare, site-uri de partajare a video-urilor sau site-uri de jocuri) sau videoclipuri, mesaje text și imagini distribuite online, în mod persistent și pe o perioadă extinsă de timp, care vizează o victimă care nu se poate proteja eficient (Hinduja & Patchin, 2011; Smith et al., 2008).

Cyberbullying-ul implică autori, victime și martori (Vismara et al., 2022).

1.1 Genul, vârsta și cyberbullying-ul

Există o heterogenitate în demografia cyberbullying-ului, în special în ceea ce privește vârsta și genul în legătură cu rolurile în cyberbullying, iar în literatură există studii realizate pentru a organiza și analiza datele disponibile pe această temă. O meta-analiză realizată de Sun, Fan și Du (2016) a constatat că bărbații erau mai predispuși să comită acte de cyberbullying decât femeile (Sun et al., 2016). În plus, o altă meta-analiză care a examinat relația dintre cybervictimizare și depresie a relevat faptul că genul a acționat ca un moderator, intensificând corelația la femei (Hu et al., 2021). Femeile tinere par să fie mai predispuse să comită acte de cyberbullying decât bărbații. Pe măsură ce indivizii îmbătrânesc, bărbații devin mai predispuși să se implice în comiterea de cyberperpetration decât femeile (Barlett & Coyne, 2014).

1.2 Prevalența cyberbullying-ului în România

Comparând ratele de cyberbullying din diverse țări europene, devine evident că România prezintă un grad semnificativ de victimizare prin cyberbullying (Athanasίου et al., 2018;

Tsitsika et al., 2015). Natura critică a evaluării corecte a acestui fenomen, utilizând instrumente complexe, a devenit evidentă datorită incidenței considerabile a incidentelor de cyberbullying din România.

1.3 Evaluarea cyberbullying-ului

În ceea ce privește instrumentele de măsurare a cyberbullying-ului, Chun et al. (2020) au analizat instrumentele actuale de cyberbullying și au inclus în review-ul sistematic un total de 64 de instrumente. Dintre acestea, doar două dintre ele au evaluat cyberbullying-ul dintr-o perspectivă triangulară, care includea și rolul martorului, pe lângă rolurile de cybervictimă și cyberagresor.

Cyberbullying Test, dezvoltat de Garaigordobil, este un instrument extins pentru evaluare, destinat să evalueze situațiile de cyberbullying (Garaigordobil, 2017). Noutatea acestui instrument constă într-o perspectivă triangulară care permite examinarea a 15 categorii comportamentale distincte, prin colectarea a trei tipuri specifice de informații despre cybervictimizare, cyberagresiune și cybermartor. Perspectiva triangulară oferă mai multă versatilitate în comparație cu abordarea bidimensională, care este mai restrictivă și exclude cybermartorii (González-Cabrera et al., 2019).

1.4 Proprietăți psihometrice ale Cyberbullying Test

În ceea ce privește proprietățile psihometrice, în special consistența internă, observată în studiul de dezvoltare a Cyberbullying Test, analiza a indicat coeficienți Cronbach alpha semnificativi pentru celi 45 de itemi ($\alpha = .91$). Mai precis, subscala de cybervictimizare ($\alpha = .82$), cyberagresiune ($\alpha = .91$) și cybermartor ($\alpha = .87$) au demonstrat o consistență internă ridicată. Ajustarea modelului cu trei factori a fost examinată prin CFA, arătând o bună ajustare statistică cu CFI = .91 și RMSEA = .056. Indicii de ajustare au indicat că modelul a obținut un

nivel adecvat de ajustare, așa cum este demonstrat de valorile NNFI și CFI, care au arătat că modelul se potrivește bine cu datele (Garaigordobil, 2017).

În prezent, există o lipsă de cercetări în populația din România privind analiza proprietăților psihometrice ale Cyberbullying Test, în ciuda complexității acestuia și a includerii unei perspective triangulare în contextul cyberbullying-ului. Pe lângă semnificația luării în considerare a perspectivei triangulare atunci când se evaluează fenomenul de cyberbullying, există și o discuție continuă despre utilizarea corectă a măsurării cu multiple itemi.

În studiul nostru, am împărțit participanții între preadolescenți (cei cu vârsta ≤ 13 ani) și adolescenți (cei cu vârsta > 13 ani) și am urmărit să stabilim dacă există diferențe între cele două grupuri în ceea ce privește vârsta, sexul și problemele emoționale și comportamentale auto-raportate. Având în vedere aceste limitări, studiul de față a examinat structura factorilor și invarianța de măsurare a Cyberbullying Test prin Analiza Factorială Confirmatorie (CFA). Invarianța măsurării a fost evaluată prin raportul global al copilului – pe baza vârstei, sexului și nivelului problemelor de sănătate mentală ale copiilor și adolescenților pe care aceștia le raportează.

2.1 Participanți

Eșantionul studiului a fost format din 767 de copii și adolescenți, 423 dintre participanți fiind identificați ca fiind de sex feminin, iar vârsta medie a fost de 13,4 ani, variind de la 10 la 18 ani. În ceea ce privește problemele comportamentale și emoționale auto-raportate, 31% (238 dintre respondenți) au fost incluși în grupul cu nivel ridicat de probleme comportamentale și emoționale auto-raportate, iar restul în grupul cu nivel scăzut de probleme comportamentale și emoționale auto-raportate.

2.2 Instrumente

Chestionar demografic care include informații despre sexul respondentului, vârsta, informații despre familie (de exemplu, numărul de frați, nivelul de educație al părinților).

Cyberbullying Test (Garaigordobil, 2017) este un instrument menit să evalueze participarea adolescenților la cyberbullying. Acesta constă din 45 de elemente care evaluează 15 comportamente distincte de cyberbullying. Aceste elemente sunt organizate pe baza rolului specific jucat în cazurile de cyberbullying, și anume cybervictimă, cyberagresor și martor cibernetic.

Chestionarul Strength and Difficulties (SDQ) (Goodman, 1997) este un instrument utilizat pentru a evalua problemele de sănătate mintală ale persoanelor cu vârste cuprinse între 4 și 17 ani. Instrumentul constă dintr-un total de 25 de itemi, care sunt ulterior clasificați în 5 subscale: simptome emoționale, dificultăți de comportament, hiperactivitate și probleme cu colegii, precum și comportament prosocial.

2.3 Procedură

Studiul de față a primit aprobare etică din partea Comitetului de Etică al Universității Babeș-Bolyai și, în plus, consimțământul informat a fost obținut de la școli și de la părinții sau tutorii legali ai participanților. Datele au fost colectate online de la copii și adolescenți în timpul orelor lor școlare obișnuite, utilizând telefoanele mobile.

2.4 Analiza datelor

Analiza factorială confirmatorie

Analiza factorială confirmatorie a fost realizată cu pachetul R lavaan în R studio

(RStudio Team, 2020).

Am testat invarianța de măsurare utilizând CFA pe grupuri multiple (MGCFA) în două etape, urmând procedura propusă de Dimitrov (Dimitrov, 2010). În prima etapă, nu au fost impuse constrângeri de egalitate (modelul configurational). În a doua etapă, atât încărcările, cât și pragurile au fost constrânse să fie egale între grupuri (modelul scalar). Pentru a evalua invarianța de măsurare, modelele configurational și scalar au fost comparate prin calcularea valorii chi-pătrat și modificarea indicilor de ajustare a adecvării (Pendergast et al., 2017).

Indicii de potrivire estimați au fost indicele comparativ de potrivire (CFI; Bentler, 1990), reziduul pătratic standardizat (SRMR; Jöreskog & Sörbom, 1988) și eroarea pătratică medie de aproximare (RMSEA; Steiger, 1990). Valorile $CFI \geq .90$, $SRMR \leq .10$ și $RMSEA \leq .06$ ar indica o potrivire acceptabilă a modelului (Bentler, 1990; Bentler, 1999; Petscher et al., 2013).

3. Rezultate

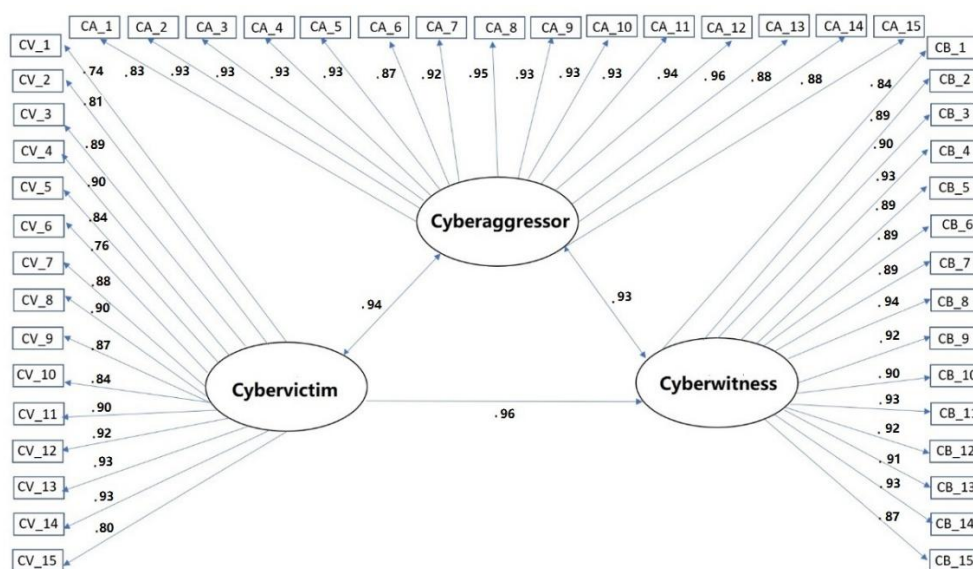
3.1 Date lipsă

În primul rând, am investigat procentul de date lipsă pentru fiecare element al testului Cyberbullying, precum și pentru vârsta și sexul copiilor (acestea au fost variabilele demografice luate în considerare în analize). Toți itemii au avut un procent de 1,3% de valori lipsă.

3.2 Încărcări factoriale

Încărcările standardizate ale elementelor au variat de la .74 la .93 (victimizarea cyberbullying), de la .83 la .96 (agresiunea cyberbullying) și de la .84 la .94 (martorul cyberbullying) (vezi **Fig. 1**). Corelațiile dintre factori au fost cuprinse între .96 (victimizare cibernetică-cybermartor), .94 (victimizare cibernetică-cyberagresiune) și .93 (agresiune cibernetică-cybermartor). Toate informațiile privind încărcările factorilor pot fi văzute în fig 1.

Figura 1. Modelul cu trei factori al Cyberbullying Test

3.3 Invarianța de măsurare

Pentru fiecare grup pentru care a fost examinată invarianța măsurării, au fost calculate indicii de ajustare. În ceea ce privește invarianța măsurării pe baza genului, invarianța scalară a fost susținută, cu RMSEA = 0.00, SRMR = 0.034 și CFI = 1.00 și Δ RMSEA = 0.00, Δ SRMR = -4.83 și Δ CFI = 0.00. În ceea ce privește invarianța vârstei pe Cyberbullying Test, RMSEA = 0.00, SRMR = 0.032 și CFI = 1 și Δ RMSEA = 0.00, Δ SRMR = -5.71 și Δ CFI = 0.00. În ceea ce privește invarianța problemelor emoționale și comportamentale auto-raportate pe Cyberbullying

Test, RMSEA = 0.00, SRMR = 0.04 și CFI = 1.00 și Δ RMSEA = 0.00, Δ SRMR = -1.87 și Δ CFI = 0.00. Pe lângă rezultatele referitoare la invarianța configuratională și scalară pe gen, vârstă și probleme emoționale și comportamentale auto-raportate, toate încărcările factorilor au fost semnificative ($p < 0.05$).

Rezultatele Invarianței Măsurării utilizând Analiza Factorială Confirmatorie pe Grupuri Multiple pot fi văzute în **Tabelul 1**.

Tabel 1. Rezultatele invarianței de măsurare prin utilizarea Analizei Factoriale Confirmatorii Multigrup

	Invarianța configurală					Invarianța scalară					$\Delta\chi^2$	p-value	Δ CFI	Δ SRMR	Δ RMSEA
	Df	χ^2	CFI	SRMR	RMSEA	Df	χ^2	CFI	SRMR	RMSEA					
Gen	1798	1737.2	1.00	.034	.000	1922	1814.1	1.00	.034	.000	76.931	.999	.00	-.00	.00
Vârstă	1798	1568.0	1.00	.032	.000	1922	1674.6	1.00	.032	.000	106.61	.868	.00	-.00	.00
Nivel pb	1798	1713.8	1.00	.04	.000	1922	1854.6	1.00	.04	.000	140.78	.144	.00	-.00	.00

Note. df = grade de libertate; χ^2 = chi-square; CFI = comparative fit index; SRMR = ; RMSEA = root mean square error of approximation; $\Delta\chi^2$ = chi-square difference; Δ CFI = CFI difference; Δ SRMR = SRMR difference; Δ RMSEA = RMSEA difference; Level of SR SP = Nivel de probleme emoționale și comportamentale auto-raportate

3.4. Diferențe de grup

Diferențele între grupuri au fost identificate și pot fi observate în tabelul 3. Fetele tind să se implice mai puțin ca agresori în cyberbullying în comparație cu băieții (Cohen's $d = -0.24$, $p < .004$, $z = -2.89$). Adolescenții prezintă o frecvență mai mare de implicare în cyberbullying ca victime (Cohen's $d = 0.22$, $p < .000$, $z = 4.35$) sau ca martori (Cohen's $d = 0.13$, $p < .02$, $z = 2.21$) comparativ cu preadolescenții și mai puțin ca agresori (Cohen's $d = 0.08$, $p = .28$, $z = 1.06$). În ceea

ce privește problemele emoționale și comportamentale autoraportate, am identificat o serie de rezultate intrigante, după cum se subliniază mai jos. Cei incluși în grupul cu un nivel ridicat de probleme emoționale și comportamentale autodeclarate sunt frecvent implicați în cyberbullying în toate cele trei roluri, cu dimensiuni mari ale efectului asociat.

Tabel 3. Diferențe cu privire la gen, vârstă și nivel al problemelor emoționale și comportamentale autoraportate

	Agresor			Martor			Victimă		
	Z	p	d	z	P	d	z	p	d
F vs M	-2.831	.004	-.243	-.669	.48	-.047	-.035	.97	-.002
Pread vs Ad	1.006	.286	.084	2.211	.02	.138	4.352	.000	.226
Nivel scăzut vs crescut	24.684	.000	1.552	24.413	.000	1.168	26.164	.000	1.101

Note: F = femei; M = bărbați; z = z test; d = mărime a efectului; pread = preadolescenți = ≤ 13 ; ad = adolescenți = > 13 ; nivel scăzut vs crescut = nivel scăzut vs crescut al nivelului de probleme emoționale și comportamentale autoraportate

Acest studiu și-a propus să valideze structura factorială a Cyberbullying Test și să testeze invarianța de măsurare a modelului factorial rezultat în funcție de sex, vârstă și nivelul de probleme emoționale și comportamentale autoraportate în populația de copii și adolescenți din România. Structura cu trei factori, așa cum este prezentată de Garaigordobil (2017), este susținută de rezultatele noastre.

Rezultatele noastre arată că modelul triunghiular inițial al Cyberbullying Test prezintă indici de potrivire acceptabili. Au fost obținute date empirice pentru a susține invarianța scalară,

care implică faptul că indivizii care au un nivel echivalent al variabilei latente vor avea aceleași scoruri la variabila observată, indiferent de factori precum sexul, vârsta sau nivelul problemelor emoționale și comportamentale autoraportate. Obținerea invarianței scalare sau puternice este esențială pentru justificarea comparațiilor mediilor între grupuri, deoarece stabilește capacitatea de a face acest lucru. Prezența invarianței scalare a fost identificată, indicând faptul că mediile pot fi comparate cu încredere în funcție de sex, vârstă și prezența unor simptome psihopatologice autoraportate la un nivel mai crescut sau mai scăzut.

Diferențele dintre grupuri au fost identificate și pot fi rezumate după cum urmează: (1) Fetele tind să se implice mai puțin ca agresori în cyberbullying în comparație cu băieții; (2) Adolescenții prezintă o frecvență mai mare de implicare în cyberbullying ca victime sau ca martori în comparație cu preadolescenții și mai puțin ca agresori și (3) Cei incluși în grupul cu un nivel ridicat de probleme emoționale și comportamentale autoraportate sunt frecvent implicați în cyberbullying în toate cele trei roluri, cu mărimi ale efectului mari asociate.

În plus, a fost observată o corelație puternică între subscalele agresor în cyberbullying, martor în cyberbullying și victimă în cyberbullying ale Cyberbullying Test. Aceste rezultate se aliniază cu datele anterior identificate în literatură, indicând în special o corelație semnificativă între cybervictimizare și cyberagresiune (Brewer & Kerslake, 2015), martor în cyberbullying și agresiune în cyberbullying (Orue et al., 2023) și martor în cyberbullying și cybervictimizare (Mishna, 2018). Acest context este important de luat în considerare deoarece cyberbullying-ul nu este un fenomen care constă în roluri discrete care există independent unul de celălalt.

4.Implicații

Deoarece invarianța de măsurare scalară a fost stabilită în toate grupurile, testul de cyberbullying poate fi utilizat pentru a compara în mod eficient băieții și fetele, preadolescenții și adolescenții, precum și eșantioanele cu sau fără probleme emoționale și comportamentale auto-raportate.

În plus, prin identificarea unor corelații semnificative între rolurile de cyberbullying și problemele emoționale și comportamentale autoraportate, am subliniat importanța implicațiilor pentru sănătatea mintală în abordarea cyberbullying-ului, în special în ceea ce privește adolescenții predispuși la astfel de probleme care se angajează în diferite roluri de cyberbullying.

5. Limite

În primul rând, deoarece cercetarea a fost efectuată folosind un design transversal, nu putem trage nicio concluzie cu privire la acuratețea scalei atunci când evaluăm oricare dintre rolurile de cyberbullying în mod longitudinal. În al doilea rând, mai degrabă decât să se utilizeze un instrument clinic, a fost utilizat un chestionar de autoevaluare pentru a determina dacă simptomele psihopatologice au fost sau nu prezente.

Studiu 3: Efectele indirecte ale atașamentului față de părinți și prieteni asupra victimizării în cyberbullying în rândul copiilor și adolescenților – Rolul acceptării necondiționate a propriei persoane

1. Introducere

Cyberbullying este o problemă globală care afectează copiii și adolescenții, în special pe cei care sunt victime, așa cum demonstrează mai multe studii (Tran et al., 2023; Molero et al., 2022; Li et al., 2022; Bai et al., 2021; Marciano et al., 2020). Victimizarea tinde să crească progresiv, atingând prevalența maximă între vârstele de 11 și 15 ani (Tokunaga, 2010); prin urmare, este esențial să se examineze factorii care influențează acest fenomen.

1.2 Atașamentul parental și victimizarea prin cyberbullying

Bowlby a afirmat că legătura dintre părinte și copil este esențială pentru dezvoltarea socială a unei persoane (Bowlby, 1988). Acest atașament influențează formarea unui model de lucru al sinelui în raport cu ceilalți, model care este modelat de experiențele anterioare și care influențează comportamentele și așteptările viitoare în situații noi (Bowlby, 1988; Kobak & Sceery, 1988). O meta-analiză publicată în 2018 a relevat o dimensiune mică a efectului, indicând o relație de încredere, dar indirectă, între siguranța atașamentului părinte-copil și victimizarea între colegi (Ward et al., 2018).

1.3 Atașamentul față de covârșnici și victimizarea prin cyberbullying

Grupul de colegi este considerat un refugiu sigur de proximitate pentru adolescenți (Gorrese & Ruggieri, 2012), iar atașamentul între colegi dezvoltat în grup este definit ca o legătură puternică formată atunci când copiii au încredere că un coleg va fi prezent și de susținere în momentele dificile (Nickerson & Nagle, 2005). Este esențial să se examineze rolul

atașamentului între colegi în contextul cyberbullying-ului, așa cum sugerează o meta-analiză care demonstrează efectul semnificativ al influenței colegilor (Giletta et al., 2021).

1.4 Acceptarea necondiționată a propriei persoane și victimizarea prin cyberbullying

Acceptarea necondiționată a propriei persoane, considerată și un înlocuitor „mai sănătos” al stimei de sine (Szentagotai & David, 2013), este un construct formulat în relație cu noțiunea de stimă de sine îmbunătățită, care a fost considerată problematică din cauza vulnerabilității sale emoționale la critică (Schlenker et al., 1976) sau agresiune (Baumeister et al., 1996).

O examinare a literaturii despre cyberbullying relevă o abundență de cercetări care analizează legătura dintre implicarea în cyberbullying și cognțiile legate de sine, cum ar fi stima de sine (de exemplu, Hayes et al., 2022), autoeficacitatea (de exemplu, Romera et al., 2017), conceptul de sine (de exemplu, Cañas et al., 2019) sau auto-blamarea (de exemplu, Rey et al., 2020). După cunoștințele noastre, nicio cercetare nu a explorat relația dintre conceptul de acceptare necondiționată a propriei persoane așa cum este conceptualizat în cadrul REBT și implicarea în cyberbullying în rândul copiilor și adolescenților. Scopul acestei cercetări este de a examina influența atașamentului față de prieteni și părinți și a acceptării necondiționate a propriei persoane asupra victimizării prin cyberbullying în rândul copiilor și adolescenților.

1.5 Obiectivul studiului și ipotezele de cercetare

Obiectivul studiului nostru a fost de a examina rolul mediator al acceptării necondiționate a propriei persoane în relația dintre calitatea atașamentului (în special cu părinții și prietenii) și victimizarea prin cyberbullying în rândul unui eșantion de adolescenți. Am formulat ipoteza că efectul atașamentului parental, în mod specific prin componentele de alienare, încredere și comunicare, asupra experienței victimizării prin cyberbullying ar fi influențat de efectul

acceptării necondiționate a propriei persoane Mai mult, am investigat rolul moderator al genului și vârstei asupra relației dintre nivelul acceptării necondiționate a propriei persoane și victimizare prin cyberbullying. Ne-am așteptat ca efectul atașamentului față de prieteni asupra victimizării prin cyberbullying să fie mediat de nivelul acceptării necondiționate a propriei persoane, prin fiecare componentă a atașamentului - alienare, încredere și comunicare. Ultima noastră ipoteză este că relația dintre nivelul acceptării necondiționate a propriei persoane și victimizarea prin cyberbullying va fi moderată de gen și vârstă.

2. Metodă

2.1 Participanți

Un total de 1934 de copii și adolescenți români, cu un procentaj de 66,44% fete, au fost incluși în acest studiu. Vârsta participanților a variat între 10 și 17 ani, cu o vârstă medie de 15,02 ani, $SD=1,53$. Participanții au provenit din școli publice de gimnaziu și liceu. Participanții au petrecut diferite perioade de timp online într-o singură zi: 20% au petrecut 1-3 ore, 34% au petrecut 3-5 ore, 27% au petrecut 5-7 ore, iar restul de 5% au petrecut mai mult de 7 ore.

2.2 Instrumente

Chestionarul de Acceptare Necondiționată a Propriei Persoane (USAQ; Chamberlain & Haaga, 2001) evaluează nivelul acceptării necondiționate a propriei persoane. Acesta constă din 20 de afirmații care reflectă diferite aspecte ale filozofiei și practicii auto-acceptării necondiționate (USA) derivate din literatura terapiei rațional-emotive (REBT).

Cyberbullying Test (Garaigordobil, 2017) evaluează participarea adolescenților la cyberbullying. Acesta constă din 45 de itemi care evaluează 15 comportamente distincte de cyberbullying. Acești itemi sunt organizați în funcție de rolul specific jucat în cazurile de cyberbullying, respectiv cybervictimă, cyberagresor și cybermartor. În acest studiu am folosit

subscala de cybervictimă.

Inventarul pentru Atașamentul față de Părinți și Prieteni – varianta revizuită (Gullone & Robinson, 2005) este o scală de auto-raporte care evaluează perspectiva adolescenților cu privire la relațiile pe care le au cu părinții și prietenii, în ceea ce privește încrederea, comunicarea și alienarea. Secțiunea pentru părinți conține 28 de itemi, iar secțiunea pentru prieteni conține 25 de itemi, rezultând două scoruri de atașament: atașamentul față de părinți și atașamentul față de prieteni.

2.3 Procedură

Studiul prezent a primit aprobarea etică din partea Comitetului de Etică al Universității Babeș-Bolyai și, în plus, consimțământul informat a fost obținut de la școli și de la părinții sau tutorii legali ai participanților. Datele au fost colectate online de la copii și adolescenți în timpul orelor lor școlare obișnuite, utilizând dispozitive mobile.

2.4 Planul de analiză a datelor

Toate analizele au fost realizate în Rstudio (RStudio Team, 2019). Ipotezele au fost testate prin modelarea ecuațiilor structurale (SEM, analiza căilor). Am specificat patru modele de cale.

3. Rezultate

3.1 Analize preliminare

Am identificat 186 de valori extreme multivariate ($\chi^2 = 134.75$, $p < .001$). Aceste valori au fost excluse din analiză.

Tabel 1 Medii, abateri standard și coeficienți de corelație Pearson

Variabile	<i>M</i>	<i>SD</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Alienare cov	11.33	2.53									
2. Încredere cov	25.99	3.98	-.69**								
3. Comuniare cov	19.43	3.45	-.61**	.82**							
4. Încredere par	25.66	4.03	-.22**	.21**	.10**						
5. Comunicare par	23.47	4.33	-.25**	.20**	.14**	.82**					
6. Alienare par	13.17	3.55	.37**	-.21**	-.11**	-.77**	-.75**				
7. CBV	17.68	3.47	.16**	-.17**	-.05*	-.25**	-.22**	.27**			
8. Acceptare necond	61.13	9.68	-.31**	.23**	.14**	.34**	.34**	-.43**	-.18**		
9. Atașam par	57.66	4.03	-.22**	.21**	.10**	-	-	-	-.25**	.34**	
10. Atașam cov	62.09	9.00	-	-	-	.19**	.21**	-.24**	-.14**	.24**	.19**

Note. *M* și *SD* sunt folosite pentru a reprezenta mediile și abaterile standard, respectiv. * indică

$p < .05$. ** indică $p < .01$

3.2 Atașamentul față de părinți

În Modelul 1 (vezi Fig. 1), toate căile au fost semnificative din punct de vedere statistic.

Indicii de ajustare ai modelului au fost acceptabili (RMSEA = .026, CFI = .97, TLI = .97,

SRMR = .065). Atașamentul față de părinți a prezis o un nivel al acceptării necondiționate a

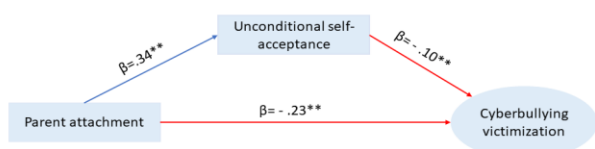
propriei persoane mai mare ($\beta = .34$, $p < .001$) și o victimizare mai mică în cazul cyberbullying-

ului ($\beta = -.23$, $p < .001$). Autoacceptarea necondiționată a prezis o victimizare mai mică în cazul

cyberbullying-ului ($\beta = -.10$, $p < .001$). Efectul indirect al atașamentului față de părinți asupra

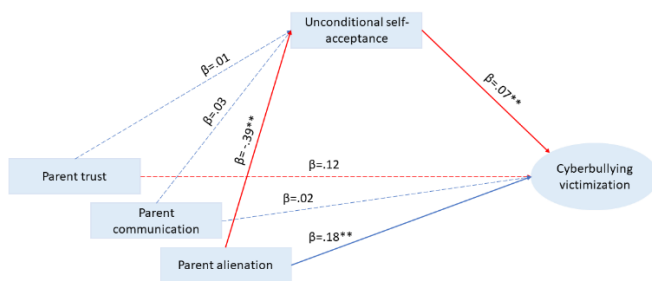
victimizării în cyberbullying prin autoacceptarea necondiționată a fost semnificativ ($\beta = -.04$, $p < .001$).

Fig 1 Model 1 – Analiza de cale referitoare la relația dintre atașamentul față de părinți și victimizarea în cyberbullying prin intermediul acceptării necondiționate. Parametrii reprezintă coeficienți neselectați (β). $p < .001$

Pentru Modelul 2, vezi Fig. 2. Indicele de potrivire al modelului a fost acceptabil (RMSEA = .026, CFI = .98, TLI = .98, SRMR = .063). Alienarea parentală a prezis nivel al acceptării necondiționate a propriei persoane mai mic ($\beta = -.39$, $p < .001$) și o victimizare mai mare în cazul cyberbullying-ului ($\beta = .19$, $p < .001$). Încrederea parentală și comunicarea parentală nu au prezis nivelul acceptării necondiționate a propriei persoane și victimizarea în cyberbullying. Autoacceptarea necondiționată a prezis o victimizare mai mică în cazul cyberbullying-ului ($\beta = -.07$, $p < .001$). Efectul indirect al alienării parentale asupra victimizării în cyberbullying prin nivelul acceptării necondiționate a propriei persoane a fost semnificativ ($\beta = -.03$, $p < .002$)

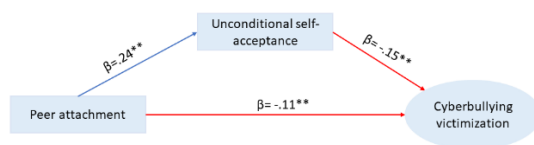
****Fig. 2 Model 2** - Analiza de cale a relației dintre fiecare subscală a instrumentului de măsurare a atașamentului față de părinți și victimizarea în cyberbullying prin intermediul acceptării necondiționate a propriei persoane. Parametrii reprezintă coeficienți neselectați (β). $p < .001$

3.3 Atașamentul față de prieteni

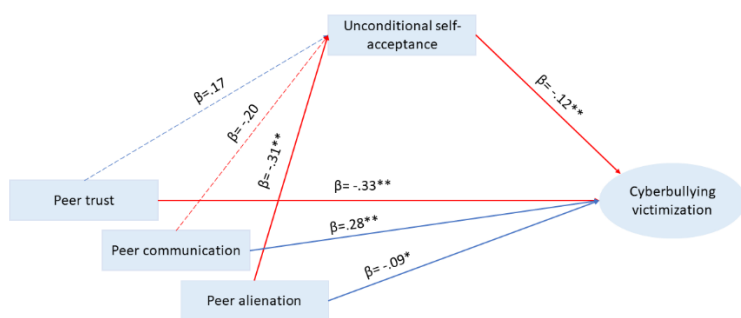
În Modelul 3 (vezi Fig. 3), toate căile au fost semnificative din punct de vedere statistic. Indicele de potrivire al modelului a fost acceptabil (RMSEA = .025, CFI = .98, TLI = .97, SRMR = .062). Atașamentul față de prieteni a prezis nivel al acceptării necondiționate a propriei persoane mai mare ($\beta = .24$, $p < .001$) și o victimizare mai mică în cazul cyberbullying-ului ($\beta = -.11$, $p < .001$). Autoacceptarea necondiționată a prezis o victimizare mai mică în cazul cyberbullying-ului ($\beta = -.15$, $p < .001$). Efectul indirect al atașamentului față de prieteni asupra victimizării în cyberbullying prin nivel al acceptării necondiționate a propriei persoane a fost semnificativ ($\beta = -.04$, $p < .001$)

****Fig. 3 Model 3** - Analiza de cale asupra relației dintre atașamentul față de covârșnici și victimizarea în cyberbullying prin acceptarea necondiționată. Parametrii reprezintă coeficienți neselecționați (β). $p < .001$

Pentru Modelul 4, vezi Fig. 4. Indicele de potrivire al modelului a fost acceptabil (RMSEA = .023, CFI = .98, TLI = .97, SRMR = .057). Alienarea față de prieteni a prezis nivel al acceptării necondiționate a propriei persoane mai scăzut ($\beta = -.31$, $p < .001$) și o victimizare mai mare în cazul cyberbullying-ului ($\beta = .08$, $p < .001$). Comunicarea cu prietenii a prezis o victimizare mai mare în cazul cyberbullying-ului ($\beta = .28$, $p < .001$), în timp ce încrederea în prieteni a prezis o victimizare mai mică ($\beta = -.32$, $p < .001$). Autoacceptarea necondiționată a prezis o victimizare mai mică în cazul cyberbullying-ului ($\beta = -.12$, $p < .001$). Efectul indirect al alienării față de prieteni asupra victimizării în cyberbullying prin nivel al acceptării necondiționate a propriei persoane a fost semnificativ ($\beta = .04$, $p < .001$).

****Fig. 4 Model 4** - Analiza de cale a relației dintre fiecare subscală a instrumentului de măsurare a atașamentului față de covârșnici și victimizarea în cyberbullying prin acceptarea necondiționată a propriei persoane. Parametrii reprezintă coeficienți neselectați (β). **p<.001**

4. Discuție

Rezultatele noastre indică faptul că atașamentul parental și atașamentul față de prieteni prezic un nivel mai ridicat de acceptare necondiționată a propriei persoane și un nivel mai scăzut de victimizare în cyberbullying. În plus, acceptarea necondiționată a propriei persoane este asociată cu o probabilitate mai mică de a experimenta victimizarea în cyberbullying.

În studiul nostru, alienarea față de prieteni și comunicarea au prezis un nivel semnificativ mai scăzut al acceptării necondiționate a propriei persoane și un nivel mai ridicat de victimizare în cyberbullying. Încrederea a prezis un nivel mai scăzut de victimizare în cyberbullying, însă impactul prin nivelul acceptării necondiționate a propriei persoane nu a fost semnificativ și, pe baza acestor rezultate, a patra ipoteza a fost parțial confirmată.

Relația dintre nivelul acceptării necondiționate a propriei persoane și victimizarea în cyberbullying a fost mai puternică în rândul adolescenților de sex masculin atunci când s-au luat în considerare atașamentele parentale și față de prieteni. În același timp, regresia dintre alienarea față de prieteni și nivel al acceptării necondiționate a propriei persoane a fost mai puternică în cazul fetelor decât al băieților.

În ceea ce privește vârsta, am ipotezat că relația dintre nivel al acceptării necondiționate a propriei persoane și victimizarea în cyberbullying, influențată de atașamentele parentale și față de prieteni, ar fi moderată de vârstă. Totuși, această ipoteză nu a fost susținută de datele noastre. În schimb, relația dintre alienarea față de prieteni și victimizarea în cyberbullying a fost semnificativ mai puternică la preadolescenți comparativ cu adolescenții.

5. Limite și cercetări viitoare

Metodologia transversală a studiului ne limitează posibilitatea de a trage concluzii cauzale asupra relațiilor dintre atașamentul parental și față de prieteni, nivelul acceptării necondiționate a propriei persoane și participarea acestora la cyberbullying ca victime. Datele noastre se bazează exclusiv pe măsurători auto-raportate, ceea ce poate duce la subestimarea comportamentelor. Mai mult, studiul actual se concentrează exclusiv pe victimizarea în cyberbullying, fără să ia în calcul alte roluri precum cel de agresor sau de martor în cyberbullying.

Studiul 4: Asocieri longitudinale dintre cogniții iraționale și victimizarea prin cyberbullying la adolescenți

1. Introducere

Cyberbullying este o formă deliberată de agresiune care este realizată de o singură persoană sau un grup care utilizează tehnologia, cum ar fi mesageria instantanee, site-urile online (cum ar fi platformele de socializare, site-urile de partajare video sau site-urile de jocuri), sau videoclipuri, mesaje text și imagini partajate online. Este un fenomen pervaziv și persistent pe o perioadă îndelungată de timp și este direcționat către o victimă care nu este capabilă să se protejeze (Hinduja & Patchin, 2008; Smith et al., 2008).

Terapia Rațional-Emotivă și Comportamentală (REBT) (Ellis, 1962) postulează prin modelul ABC că repercusiunile emoționale (C) sunt influențate de cognițiile iraționale ale unui individ (B) despre circumstanțele care le provoacă (A). Astfel de circumstanțe pot constitui frecvent evenimente neplăcute experimentate de oameni în timpul perioadelor de dezvoltare sau ulterior în viață. Deși evenimentul declanșator pare să fie sursa consecințelor, Terapia REBT susține că gândurile sunt componentele fundamentale care generează rezultatele (Ellis & Grieger, 1986).

Când vine vorba de clasificarea cognitiilor iraționale, există diverse subtipuri și, conform abordării propuse de Bernard (Bernard & Cronan, 1999), putem identifica self-downing, intoleranța la frustrare privind regulile, intoleranța la frustrare privind munca și cerințele absolutiste ca subtipuri de credințe iraționale.

În ceea ce privește cercetările legate de cyberbullying, există mai multe studii în care cognitiile iraționale au fost corelate cu instanțe de victimizare în cyberbullying. Folosind un eșantion de băieți de liceu, Fallahi et al. (2022) au concluzionat că experiențele de cyberbullying

sunt legate de cognitiile iraționale. Sabanci și Çekiç (2019) au evidențiat în cercetările lor că credințele iraționale sunt predictorii pentru victimizarea în cyberbullying, dar nu și pentru agresarea în cyberbullying.

În prezent, cu cercetările limitate disponibile, avem o înțelegere parțială a rolului cognițiilor în cybervictimizare, fie ca mecanism predictor, fie ca mecanism de mediere. Din păcate, știm mai puține lucruri despre efectele pe termen lung ale cognitiilor iraționale în cybervictimizare. Nu este clar dacă aceste cogniții predispun longitudinal adolescenții la victimizare, dacă victimizarea favorizează dezvoltarea cognitiilor iraționale sau dacă există o relație bidirecțională între cele două. Această cercetare își propune să examineze aceste lacune în literatura existentă referitoare la impactul pe termen lung al cognitiilor iraționale asupra cybervictimizării și la posibila relație tranzacțională între acești factori.

1.2 Scopul studiului și ipotezele de cercetare

Scopul cercetării a fost să examinăm asocierea dintre cybervictimizare și cognițiile iraționale în rândul adolescenților români, într-un design longitudinal.

Pe baza datelor existente (Calvete et al., 2018), adolescenții care prezintă un nivel mai ridicat de credințe iraționale sunt mai susceptibili la victimizare, iar caracteristicile copiilor, cum ar fi credințele iraționale despre ei înșiși și ceilalți, pot contribui sau intensifica vulnerabilitatea lor la victimizarea de către covârșnici (Harris & Petrie, 2003). În acest sens, la nivelul between-subjects, am formulat ipoteza că adolescenții care prezintă în general nivele mai mari de cogniții iraționale vor raporta și un nivel mai ridicat de cybervictimizare.

Mai departe și ținând cont că s-a demonstrat anterior că cognitiile iraționale sunt predictorii ai victimizării în cyberbullying (Sabancı & Çekiç, 2019), la nivelul within-subjects am formulat ipoteza că nivelul de credințe iraționale va prezice pozitiv nivelul de cybervictimizare la următorul punct de măsurare. Totodată, știm că experiențele de cyberbullying sunt corelate cu cognitiile iraționale în cazul băieților de liceu, motiv pentru care am considerat că nivelul de cyberbullying va prezice pozitiv nivelul de credințe iraționale la următorul punct de măsurare și că atât cybervictimizarea, cât și cognitiile iraționale vor manifesta un efect persistent de la un punct de măsurare la altul, astfel încât nivelele mai ridicate ale unuia dintre ele sunt susceptibile să fie urmate de nivele similare la punctul de măsurare următor.

Pe baza modelului victim-schema (Rosen et al., 2007), enunțăm ipoteza că va exista o asocieră pozitivă între fluctuațiile individuale de la un punct de măsurare la altul în cognitiile iraționale și cybervictimizare.

2. Metodă

2.1 Participanți

Eșantionul studiului a constat din 727 copii și adolescenți la prima evaluare (T1), 624 la a doua evaluare (T2) și 769 la a treia evaluare (T3). Vârsta medie a participanților a fost de 13,15 ani ($SD = 1,21$), 56% dintre aceștia fiind de sex feminin, iar 42% locuind în zone urbane.

1.2 Instrumente

Cyberbullying Test (Garaigordobil, 2017) a fost utilizat pentru a evalua participarea adolescenților în cyberbullying. Acesta conține 45 de itemi care evaluează 15 comportamente distincte de cyberbullying. Itemii sunt organizați în funcție de rolul specific jucat în cazurile de cyberbullying, respectiv cybervictimă, cyberagresor și cybermartor.

Scala de iraționalitate pentru copii și adolescenți (CASI, Bernard & Cronan, 1999) este un instrument de 28 de itemi conceput pentru a evalua cognitiile iraționale în rândul copiilor și adolescenților. În cercetarea curentă, am utilizat întrebări care reflectă cognițiile iraționale în mai multe domenii, inclusiv self-downing (SD), trebuie absolutist (DEM-F), toleranța scăzută la frustrare în muncă (LFTW), toleranța scăzută la frustrare față de reguli (LFTR) și scorul general al nivelului de iraționalitate.

1.3 Procedură

Studiul actual a primit aprobare etică din partea Comitetului de Etică al Universității Babeș-Bolyai. În plus, a fost obținut consimțământul informat de la școli și părinții sau tutorii legali ai participanților. Colectarea datelor s-a realizat online de la copii și adolescenți în timpul orelor lor școlare obișnuite, utilizând dispozitive mobile. Colectarea datelor a avut loc în lunile ianuarie, martie și mai 2022.

1.4 Planul de analiză a datelor

Toate analizele au fost realizate în R, iar codul este disponibil online. Ipotezele au fost testate folosind the Random-Intercept Cross-Lagged Panel Model (RI-CLPM) (Hamaker et al.,

2015). Căile autoregresive indică gradul în care există un efect de transfer la nivelul individual (Hamaker et al., 2015). Căile cross-lagged evaluează dacă deviația unei persoane într-o variabilă la momentul (n) poate prezice deviația acesteia într-o altă variabilă la momentul (n+1) (Hamaker et al., 2015). În final, corelațiile reziduale din RI-CLPM măsoară asocierea dintre varianța neexplicată (reziduală) a două variabile la același punct de măsurare, după ce au fost luate în considerare trăsăturile stabile la nivel de individ (intercepte random), căile autoregresive și căile cross-lagged (Hamaker et al., 2015).

2. Rezultate

Toate variabilele se aflau în intervalul acceptabil. Procentul de date lipsă a fost de 18% la T1, 29% la T2 și 32% la T3. Un total de 27 de valori extreme multivariate au fost identificate și excluse din analize ($\chi^2(18) = 42.31, p < .001$).

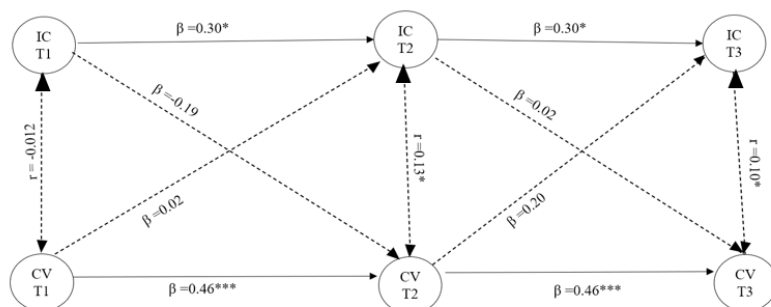
2.1 Victimizarea prin cyberbullying și nivelul total al cognițiilor iraționale (Modelul 1)

(Fig. 1)

Modelul RI-CLPM a arătat indici de potrivire excelenți (vezi Tabelul 1; RMSEA < 0.05, CFI și TLI > 0.95), indicând o potrivire bună între model și date. Căile autoregresive au fost semnificative atât pentru victimizarea prin cyberbullying ($b = 0.46, p < .001$), cât și pentru cognițiile iraționale totale ($b = 0.30, p = .024$). Nu au fost găsite efecte cross-lagged semnificative de la victimizarea prin cyberbullying către cognițiile iraționale totale ($b = -.19, p = .283$) și de la cognițiile iraționale totale către victimizarea prin cyberbullying ($b = .02, p = .568$), ceea ce indică faptul că oscilațiile la nivelul persoanei într-un punct de măsurare nu prezic oscilațiile la punctele de măsurare următoare pentru nici una dintre variabile (victimizarea prin cyberbullying sau cognițiile iraționale totale). Corelații semnificative ale rezidualelor au fost

observate la T2 ($r = .13$, $p = .024$) și T3 ($r = .10$, $p = .024$). În cele din urmă, am găsit o corelație semnificativă la nivel between-subjects ($r = 0.37$, $p < .001$).

Fig. 1. Modelul structural pentru cognițiile iraționale totale (IC) și victimizarea prin cyberbullying

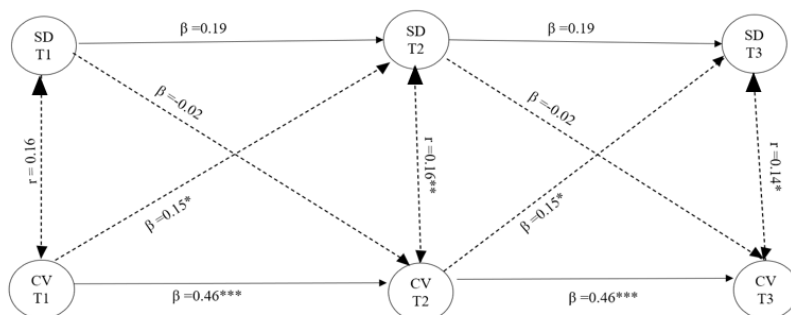

Note: $*p < .05$, $**p < .01$, $***p < .001$; IC – irrational cognitions, CV – cybervictimization, T1, T2, T3 – time points of data collection

3.2 Victimizarea prin cyberbullying și evaluarea globală negativă a propriei persoane (SD) (Model 2) (Fig. 2)

Modelul RI-CLPM a arătat indici excelenți de potrivire (vezi Tabelul 1; RMSEA < 0.05 , CFI și TLI > 0.95), indicând o potrivire puternică între model și date. Căile autoregresive au fost semnificative pentru victimizarea prin cyberbullying ($b = 0.47$, $p < .001$), dar nu și self-downing ($b = 0.19$, $p = .072$). Nu a fost găsit un efect cross-lagged semnificativ de la self-downing la victimizarea prin cyberbullying ($b = -0.02$, $p = .803$); totuși, un efect semnificativ a fost observat de la victimizarea prin cyberbullying la self-downing ($b = 0.15$, $p = .047$). Corelații semnificative ale rezidualilor au fost observate la T2 ($r = .16$, $p = .002$) și T3 ($r = .14$, $p = .002$). În cele din urmă, a fost găsită o corelație semnificativă la nivel between-subjects ($r = .31$, $p < .001$).

Fig. 2. Modelul structural pentru evaluarea globală negativă a propriei persoane și victimizarea prin cyberbullying

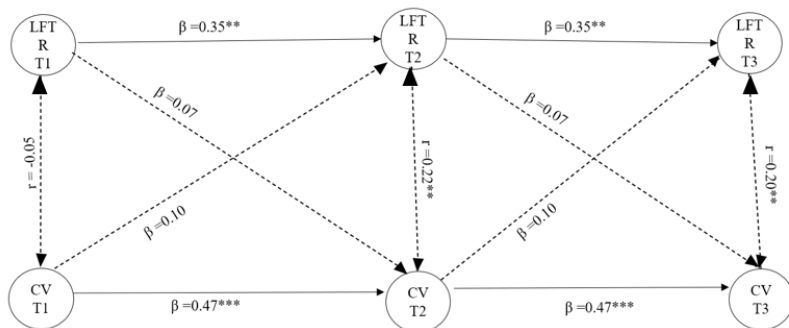

Note: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; SD – self-downing, CV – cybervictimization, T1, T2, T3 – time points of data collection

3.3 Victimizare prin cyberbullying și toleranța scăzută la frustrare față de reguli (Model 3) (Fig. 3)

Modelul RI-CLPM a arătat indici excelenți de potrivire (vezi Tabelul 1; RMSEA < 0.05, CFI și TLI > 0.95), indicând o potrivire puternică între model și date. Căile autoregresive au fost semnificative pentru victimizarea prin cyberbullying ($b = 0.46$, $p < .001$) și pentru intoleranța scăzută la frustrare față de reguli (LFTR) ($b = 0.35$, $p = .001$). Nu au fost găsite efecte cross-lagged semnificative de la LFTR la victimizarea prin cyberbullying ($b = -0.07$, $p = .396$) și de la victimizarea prin cyberbullying la LFTR ($b = 0.10$, $p = .103$). Corelații semnificative ale rezidualilor au fost observate la T2 ($r = .22$, $p < .001$) și T3 ($r = .20$, $p < .001$). În cele din urmă, a fost găsită o corelație semnificativă la nivel între persoane ($r = .37$, $p < .001$).

Fig. 3. Modelul structural pentru intoleranța scăzută la frustrare față de reguli (LFTR) și victimizarea prin cyberbullying

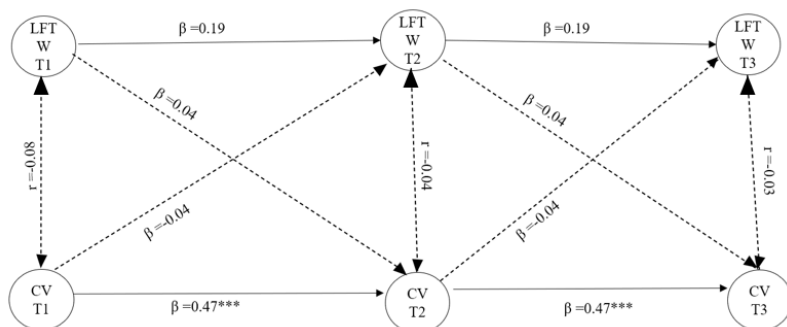

Note: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; LFT R – low frustration tolerance for rules, CV – cybervictimization, T1, T2, T3 – time points of data collection

3.4 Victimizarea în cyberbullying și toleranța scăzută la frustrare față de muncă (Model 4) (Fig. 4)

Modelul RI-CLPM a arătat indici excelenți de potrivire (vezi Tabelul 1; RMSEA < 0.05 , CFI și TLI > 0.95), indicând o potrivire puternică între model și date. Căile autoregresive au fost semnificative pentru victimizarea prin cyberbullying ($b = 0.46$, $p < .001$), dar nu și pentru intoleranța scăzută la frustrare față de muncă (LFTW) ($b = 0.19$, $p = .063$). Nu au fost găsite efecte cross-lagged semnificative de la LFTW la victimizarea prin cyberbullying ($b = 0.04$, $p = .675$), și de la victimizarea prin cyberbullying la LFTW ($b = -0.04$, $p = .501$). Nu au fost găsite corelații semnificative între reziduali la T2 ($r = -0.04$, $p = .457$) și T3 ($r = -0.03$, $p = .457$). În cele din urmă, a fost găsită o corelație semnificativă la nivel between subjects ($r = .25$, $p < .003$).

Fig. 4. Modelul structural pentru intoleranța scăzută la frustrare față de muncă (LFTW) și victimizarea prin cyberbullying

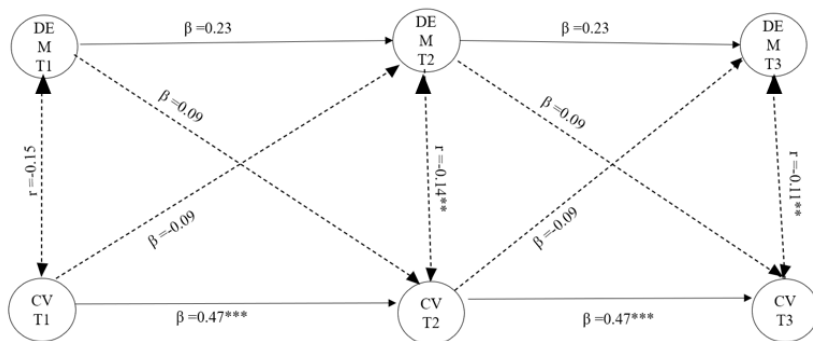

Note: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; LFTW – low frustration tolerance for work, CV – cybervictimization, T1, T2, T3 – time points of data collection

3.5 Victimizarea prin cyberbullying și cerințele absolutiste (Model 5) (Fig. 5)

Modelul RI-CLPM a arătat indici excelenți de potrivire (vezi Tabelul 1; RMSEA < 0.05, CFI și TLI > 0.95), indicând o potrivire puternică între model și date. Calea autoregresivă a fost semnificativă pentru victimizarea prin cyberbullying ($b = 0.47$, $p < .001$), dar nu și pentru cerințele absolutiste (demandingness) ($b = 0.23$, $p = .053$). Nu au fost găsite efecte cross-lagged semnificative de la cerințele absolutiste la victimizarea prin cyberbullying ($b = 0.09$, $p = .394$) și de la victimizarea prin cyberbullying la cerințele absolutiste ($b = 0.01$, $p = .818$). Au fost găsite corelații semnificative între reziduali la T2 ($r = .14$, $p = .007$) și T3 ($r = .10$, $p = .007$). În cele din urmă, o corelație nesemnificativă a fost găsită între cerințele absolutiste la nivel between-subjects și victimizarea prin cyberbullying ($r = .08$, $p = .474$).

Fig. 5. Modelul structural pentru cerințe absolutiste și victimizarea prin cyberbullying

Note: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; *DEM* – *demandingness*, *CV* – *cybervictimization*, *T1*, *T2*, *T3* – *time points of data collection*

3. Discuții

Această cercetare explorează lacunele din literatura de specialitate cu privire la efectele de lungă durată ale iraționalității asupra cybervictimizării și la posibilele relații transversale între aceste variabile. Rezultatele sunt importante pentru înțelegerea psihologiei adolescenților, deoarece iraționalitatea poate servi drept factor transdiagnostic pentru psihopatologie, influențând diversele rezultate ale sănătății mentale.

În conformitate cu prima ipoteză la nivelul between-subjects, am găsit corelații semnificative care indică faptul că adolescenții care experimentează niveluri mai ridicate de victimizare prin cyberbullying tind să raporteze un nivel mai mare de cogniții irrationale generale. În schimb, adolescenții cu un nivel mai ridicat de credințe irrationale sunt, de asemenea, mai susceptibili să experimenteze o victimizare prin cyberbullying mai mare. În plus, cei care raportează o victimizare frecventă prin cyberbullying au arătat niveluri mai ridicate de credințe irrationale specifice, cum ar fi self-downingul, toleranța scăzută la frustrare față de

reguli (LFTR) și toleranța scăzută la frustrare în muncă (LFTW). Acest lucru sugerează o relație mutuală între acești factori, în care atât cybervictimizarea, cât și cognițiile irrationale se întăresc reciproc.

Cybervictimizarea, ca o sursă recurentă de stres, poate contribui la dezvoltarea unor credințe irrationale persistente în timp. Acest lucru ar putea avea implicații importante pentru modul în care adolescenții fac față acestei victimizări. Studiile viitoare ar putea investiga impactul emoțional și comportamental al credințelor irrationale asupra victimelor, oferind o înțelegere mai profundă a modului în care aceste cogniții evoluează și afectează strategiile de adaptare.

Referitor la ipotezele 2 și 3, nu au fost găsite efecte transversale semnificative statistic între cognițiile iraționale generale și cybervictimizare, nici în direcția opusă. Mai mult, nu am observat efecte transversale între dimensiunile individuale ale iraționalității – cum ar fi LFTR, LFTW și cerințele absolutiste – și victimizarea prin cyberbullying. Totuși, am găsit un efect semnificativ al cybervictimizării asupra self-downing, sugerând că experiențele de cyberbullying pot contribui la formarea unor viziuni negative asupra de sine, dar nu am găsit un efect reciproc de la self-downing la o victimizare prin cyberbullying mai mare.

Aceste rezultate sugerează că, deși există o relație între cognițiile irrationale și cybervictimizare, natura acestor efecte nu este la fel de reciprocă cum a fost ipotetizat inițial. Cercetările viitoare ar trebui să exploreze mecanismele din spatele acestor efecte și să investigheze dacă alți factori, cum ar fi reglarea emoțională sau sprijinul social, ar putea media relația dintre cognițiile irrationale și experiențele de cyberbullying.

Pentru ipoteza 4, am identificat căile autoregresive semnificative pentru victimizarea prin cyberbullying, cognițiile irrationale generale și LFTR. În cazul SD, LFTW și trebuie absolutist, căile autoregresive nu au fost semnificative, sugerând că aceste cogniții prezintă o oscilație aleatorie la nivelul persoanei.

Referitor la ipoteza 5, rezultatele noastre indică faptul că atunci când un adolescent raportează nivele mai ridicate de victimizare prin cyberbullying, depășind mediile așteptate și experiențele anterioare, aceștia raportează simultan nivele similare mai ridicate de cogniții irrationale generale, SD, LFTR și trebuie absolutist la același punct temporal. În cazul LFTW, relația nu a fost semnificativă din punct de vedere statistic.

4. Limite

O primă limitare este discrepanța dintre participanții din zonele rurale și urbane. În cercetarea noastră, un număr mai mare de adolescenți proveneau din zonele rurale. O a doua limitare este lipsa evaluării stării de sănătate mentală a participanților. Drept urmare, nu dispunem de informații despre posibile schimbări în cazul adolescenților victime ale cyberbullying-ului care experimentează, de exemplu, depresie sau anxietate în raport cu cognițiile irrationale. A treia limitare este intervalul scurt între măsurători, care împiedică detectarea relațiilor pe o durată mai extinsă. Este posibil ca un interval mai lung între evaluări să fi oferit rezultate diferite. De asemenea, rata de abandon este substanțială, iar variabilitatea răspunsurilor participanților ar putea influența rezultatele.

CAPITOL IV. CONCLUZII GENERALE ȘI IMPLICAȚII

Victimizarea prin cyberbullying are multe consecințe negative pe termen scurt și lung, inclusiv probleme de internalizare și externalizare (Fisher et al., 2016; Kwan et al., 2020). Din acest motiv, au fost făcute numeroase încercări de a înțelege mai bine căile care conduc la victimizarea prin cyberbullying în rândul copiilor și adolescenților.

Am identificat mai multe limitări în literatura de specialitate privind victimizarea prin cyberbullying și factorii cognitivi în rândul copiilor și adolescenților.

În primul rând, am identificat absența unei meta-analize care să abordeze cognițiile legate de sine în rândul adolescenților care sunt victime ale cyberbullying-ului.

O altă limitare identificată în literatura de specialitate este aceea că, în ciuda multitudinii de instrumente de evaluare a cyberbullying-ului și/sau cybervictimizării, nu există în prezent un instrument cu perspectivă triunghiulară care să fi fost tradus, adaptat și evaluat psihometric pentru populația de adolescenți din România.

O a treia limitare se datorează absenței studiilor cu privire la influența proceselor cognitive, cum ar fi acceptarea necondiționată a propriei persoane în raport cu părinții și prietenii, în ciuda existenței mai multor cercetări privind atașamentul față de părinți și/sau față de colegi în cazul cybervictimelor.

O a patra limitare este că nu există suficiente informații privind iraționalitatea la adolescenții care au experimentat cybervictimizarea. În plus, există o deficiență în înțelegerea longitudinală a acestor procese în rândul adolescenților români care suferă de victimizare prin cyberbullying.

1. Rezumatul principalelor contribuții ale prezentei teze

Pe baza studiilor care compun prezenta teză, următoarele concluzii principale pot fi evidențiate

- ✓ Cybervictimizarea la copii și adolescenți este asociată cu un nivel mai scăzut al stimei de sine, al autoeficacității și al conceptului de sine. Analizele de meta-regresie au arătat că numărul de participanți a moderat semnificativ relația dintre stima de sine și cybervictimizare, dar procentul de victime și vârsta medie a participanților nu au prezentat efecte de moderare semnificative.
- ✓ Cyberbullying Test este un instrument de măsurare care adoptă o perspectivă triangulară pentru a evalua experiențele indivizilor cu privire la cyberbullying prin includerea perspectivei autorului, martorului și victimei. Constatările noastre se aliniază cu structura factorială stabilită, astfel cum a fost postulată și examinată de autorii scalei în studiul lor asupra adolescenților și preadolescenților. Mai exact, structura cu trei factori, astfel cum a fost prezentată de Garaigordobil (2017), este susținută de rezultatele noastre.
- ✓ Cyberbullying Test prezintă indici de potrivire acceptabili (CFI, RMSEA, SRMR), iar datele noastre susțin invarianța scalară, care implică faptul că indivizii care au un nivel echivalent al variabilei latente vor avea aceleași scoruri la variabila observabilă, indiferent de factori precum sexul, vârsta sau nivelul problemelor emoționale și comportamentale autoraportate.
- ✓ Diferențele dintre grupuri au fost identificate și pot fi rezumate după cum urmează: (1) Femeile tind să se implice mai puțin ca agresori în cyberbullying în comparație cu băieții; (2) Adolescenții prezintă o frecvență mai mare de implicare în cyberbullying ca victime sau ca martori în comparație cu preadolescenții și mai puțin ca agresori și (3) Cei incluși în grupul cu un nivel ridicat de probleme emoționale și comportamentale auto-raportate sunt frecvent implicați în cyberbullying în toate cele trei roluri, cu dimensiuni mari ale efectului asociate

- ✓ Atât atașamentul față de părinți, cât și atașamentul față de prieteni prezic un nivel mai ridicat de acceptare necondiționată a propriei persoane și un nivel mai scăzut de victimizare prin cyberbullying. În plus, acceptarea necondiționată de sine este asociată cu o probabilitate redusă de victimizare prin cyberbullying.
- ✓ Alienarea și comunicarea cu prietenii au prezis un nivel semnificativ mai scăzut de autoacceptare necondiționată și un nivel mai ridicat de cybervictimizare. Încrederea a prezis un nivel mai scăzut de cybervictimizare, dar impactul prin autoacceptare nu a fost semnificativ și, pe baza acestor constatări, cea de-a patra ipoteză a noastră a fost parțial confirmată.
- ✓ Relația dintre acceptarea de sine și cybervictimizare s-a dovedit a fi mai puternică în rândul adolescenților de sex masculin atunci când se ia în considerare atașamentul parental și al prietenilor. În același timp, calea de regresie dintre alienarea față de prieteni și autoacceptarea necondiționată a fost mai puternică la copiii de sex feminin decât la cei de sex masculin.
- ✓ Calea dintre alienarea de către prieteni și victimizarea prin cyberbullying s-a dovedit a fi semnificativ mai puternică la preadolescenții comparativ cu adolescenții
- ✓ Nivelurile crescute de cybervictimizare sunt asociate cu niveluri crescute de cogniții iraționale într-o abordare longitudinală cu 3 valuri în rândul adolescenților.
- ✓ Nivelurile crescute de victimizare în cyberbullying sunt asociate cu niveluri crescute de evaluare globală negativă a propriei persoane, toleranță scăzută la frustrare privind regulile, toleranță scăzută la frustrare privind munca și cerințe absolutiste la același moment de evaluare. Singurul efect cross-lagged observat între variabile a fost de la victimizarea prin cyberbullying la self-downing.

2. Implicații clinice

Cu relevanță pentru furnizorii de servicii de sănătate mintală, am indicat că victimizarea prin cyberbullying în rândul copiilor și adolescenților este asociată cu un nivel mai scăzut al stimei de sine, al conceptului de sine și al autoeficacității. Aceste rezultate sunt relevante în domeniul intervențional, orientând abordarea clinică către aceste mecanisme.

Furnizorii de servicii de sănătate mintală ar putea utiliza Cyberbullying Test pentru a evalua nivelul rolurilor de cyberbullying, inclusiv rolul de agresor, rolul de martor și rolul de victimă în rândul adolescenților. De asemenea, practicienii ar putea utiliza testul de cyberbullying pentru a face comparații valide ale rolurilor de cyberbullying în funcție de vârstă, sex și nivelurile autoraportate ale problemelor privind sănătatea mintală.

Intervențiile în cazurile de cybervictimizare ar putea fi, de asemenea, orientate spre consolidarea calității atașamentului dintre victimele cybervictimizării și părinți și prieteni. În plus, acceptarea necondiționată a propriei persoane ca substitut mai sănătos al stimei de sine poate fi văzută ca un nou mecanism propus în vederea diminuării nivelului de cybervictimizare în rândul adolescenților. În acest sens, specialiștii în sănătate mintală ar putea spori nivelul de autoacceptare la victimele cibernetice pentru a dezvolta un mecanism intern de protecție.

În cele din urmă, un alt mecanism cognitiv care ar putea fi abordat de profesioniștii din domeniul sănătății mintale sunt este legat de cognițiile iraționale. În acest sens, am subliniat deja că nivelurile crescute de victimizare cibernetică sunt asociate cu niveluri crescute de autodevalorizare, toleranță scăzută la frustrare față de reguli, toleranță scăzută la frustrare față de muncă și cerințe absolutiste în același moment și că singurul efect cross-lagged observat între variabile a fost de la victimizarea prin cyberbullying la autodevalorizare. Profesioniștii ar

aborda convingerile iraționale prin restructurarea lor pentru a minimiza impactul acestora asupra sănătății mintale a victimelor cibernetice.

3. Implicații metodologice

Comparativ cu meta-analizele anterioare, studiul 1 a avut mai multe puncte forte metodologice care au consolidat concluziile privind legătura dintre cognițiile legate de sine și cybervictimizare. Acesta este primul studiu care se concentrează exclusiv pe victimele cyberbullyingului în rândul copiilor și adolescenților, excluzând alte roluri (de exemplu, agresori, martori) pentru o înțelegere mai specifică. Cercetarea a vizat persoane sub 18 ani pentru a asigura relevanța pentru copilărie și adolescență, mai degrabă decât pentru vârsta adultă emergentă sau cyberbullying la locul de muncă. Ea a examinat în mod specific cognițiile legate de sine, excluzând alte tipuri precum cognițiile iraționale sau normative. În plus, toate instrumentele de măsurare au fost analizate și detaliate în materialele suplimentare. Pentru a minimiza contaminarea, au fost excluse disertațiile, scrisorile către editor și rezumatele conferințelor.

Întrebările de cercetare abordate în studiile 2, 3 și 4 au primit răspunsuri riguroase utilizând instrumente analitice riguroase, cum ar fi MG-CFA, testul de echivalență, procedura de estimare Diagonally Weighted Least, modelarea ecuațiilor structurale (SEM, analiza de cale) și Random-Intercept Cross-Lagged Panel Model (RI-CLPM). În plus, analizele au fost efectuate în RStudio, iar scripturile analizelor au fost puse la dispoziție ca materiale suplimentare.

4. Implicații teoretice

Am arătat că mărimea efectului pentru asocierea dintre cognițiile legate de sine și cybervictimizarea în rândul copiilor și adolescenților este mică (legată de stima de sine și de autoeficacitate), medie (legată de conceptul de sine) sau nesemnificativă din punct de vedere

statistic (legată de auto-blamare). În studiul 3, am furnizat informații valoroase cu privire la influența acceptării necondiționate a propriei persoane în relația dintre atașamentul parental și cel față de prieteni și cybervictimizare. În studiul 4, am testat plauzibilitatea statistică a unui model care ar putea explica influența unei tipologii mai mari de cogniții, și anume cognițiile iraționale, în ceea ce privește cybervictimizarea în rândul adolescenților.

5. Limitările majore ale tezei

Studiul 1

Prima limitare este includerea doar a participanților sub 18 ani.

În al doilea rând, studiul se concentrează numai pe relația dintre patru cogniții legate de sine și rolul de victimă în cyberbullying.

În al treilea rând, acesta se referă doar la procesul de victimizare în mediul online.

În al patrulea rând, aproape jumătate din studiile incluse au fost de calitate slabă pe baza instrumentului de evaluare a calității al Institutului Național pentru Inimă, Plămâni și Sânge (NHLBI) (Nhlbi, 2017), ceea ce necesită o interpretare prudentă.

În al cincilea rând, majoritatea studiilor au folosit modele corelaționale și transversal sau doar date de bază din studiile longitudinale, împiedicând concluziile cauzale despre victimizarea prin cyberbullying și cognițiile legate de sine. Rămâne neclar dacă cybervictimizarea influențează cognițiile legate de sine sau viceversa. În plus, numărul de studii privind autoblamarea, conceptul de sine și autoeficacitatea a fost limitat, ceea ce poate afecta acuratețea estimării, în ciuda analizelor de sensibilitate care sugerează robustețea. Studiul nu a găsit nicio cercetare privind relația dintre conceptul REBT de auto-acceptare și victimizarea cyberbullying.

O altă preocupare este variabilitatea ridicată a estimărilor efectului, adesea excesiv de mare sau cu intervale de încredere largi (Bowden, 2016). Eterogenitatea semnificativă a rămas neschimbată în analizele de moderare și de sensibilitate, ridicând îngrijorări cu privire la acuratețea și credibilitatea măsurilor efectului (Ioannidis și colab., 2007).

Unele analize de sensibilitate s-au bazat pe un număr mic de studii, dintre care majoritatea au fost de dimensiuni mici sau medii.

Studiul 2

Designul transversal împiedică concluziile privind acuratețea scalei într-o abordare longitudinală în evaluarea rolurilor din cyberbullying.

În al doilea rând, studiul a utilizat un chestionar de auto-raportare mai degrabă decât un instrument clinic pentru a evalua simptomele psihopatologice.

Studiul 3

Designul transversal limitează concluziile cauzale cu privire la relațiile dintre atașamentul părinților și al prietenilor, acceptarea necondiționată a propriei persoane și victimizarea prin cyberbullying.

Utilizarea datelor de auto-raportare poate duce la subraportarea comportamentelor problematice. Studiul se concentrează exclusiv pe victimizarea prin cyberbullying și nu include diagnostice psihiatrice.

Studiul 4

O limitare cheie este absența unei analize a moderatorilor potențiali, cum ar fi sexul sau vârsta, în relația dintre cognițiile iraționale și cybervictimizare.

O altă limitare este disparitatea dintre participanții din mediul rural și urban.

În cele din urmă, studiul nu a evaluat sănătatea mintală a participanților, împiedicând înțelegerea modului în care tulburări precum depresia sau anxietatea pot influența cognițiile iraționale la adolescenții cybervictimizați.

6. Direcții viitoare

Din cunoștințele noastre, studiul 1 reprezintă prima încercare de a analiza relația dintre cognițiile legate de sine și victimizarea cyberbullying la copii și adolescenți. Studiile viitoare ar putea analiza dacă există diferențe, de exemplu, într-o populație de adulți emergenți. În plus, cercetătorii ar putea analiza relația dintre alte roluri, cum ar fi agresorul, martorul sau victima și cognițiile legate de sine. În al treilea rând, studiile viitoare ar putea aborda alte cogniții legate de sine în legătură cu victimizarea online.

Deoarece studiul 2 a fost realizat folosind un design transversal, nu putem trage nicio concluzie cu privire la acuratețea scalei atunci când evaluăm oricare dintre rolurile de cyberbullying de-a lungul timpului. Invarianța longitudinală a versiunii românești a testului de cyberbullying ar trebui astfel investigată în studiile care vor fi efectuate în viitor.

În ceea ce privește studiul 3, sunt necesare investigații longitudinale suplimentare pentru a clarifica direcția cauzală dintre atașamentul parental și al prietenilor, acceptarea necondiționată a propriei persoane și cybervictimizarea. Cercetările ulterioare ar putea include colectarea de date din mai multe surse, inclusiv colegii, profesorii sau părinții.

Studiul 4 este prima investigație care examinează longitudinal asocierea dintre cognițiile iraționale și cybervictimizarea la adolescenți. Cercetările viitoare ar putea explora asocierea dintre convingerile iraționale și impactul emoțional și comportamental la victime, având în vedere înțelegerea noastră a efectelor cyberbullying-ului asupra sănătății mintale a victimelor (de exemplu, Kwan et al., 2020) și prevalența crescută a convingerilor iraționale identificate în studiul nostru

References

- Allison, K. R., & Bussey, K. (2016). Cyber-bystanding in context: A review of the literature on witnesses' responses to cyberbullying. *Children and Youth Services Review*, 65, 183–194. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.03.026>
- Ansary, N. S. (2020). Cyberbullying: Concepts, theories, and correlates informing evidence-based best practices for prevention. *Aggression and Violent Behavior*, 50, 101343. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.101343>
- Athanasiou, K., Melegkovits, E., Andrie, E. K., Magoulas, C., Tzavara, C. K., Richardson, C., Greydanus, D., Tsolia, M., & Tsitsika, A. K. (2018). Cross-national aspects of cyberbullying victimization among 14–17-year-old adolescents across seven European countries. *BMC Public Health*, 18(1), 800. <https://doi.org/10.1186/s12889-018-5682-4>
- Ayas, T. (2016). An examination of the relationship between students involved and not involved in cyberbullying incidents and self-esteem and extroversion. *Egitim Ve Bilim*, 41(186).
- Bai, Q., Huang, S., Hsueh, F.-H., & Zhang, T. (2021). Cyberbullying victimization and suicide ideation: A crumbled belief in a just world. *Computers in Human Behavior*, 120, 106679.
- Baldry, A. C., Farrington, D. P., & Sorrentino, A. (2016). Cyberbullying in youth: A pattern of disruptive behaviour. *Psicología Educativa*, 22(1), 19–26. <https://doi.org/10.1016/j.pse.2016.02.001>
- Baraldsnes, D. (2015). *The prevalence of cyberbullying and the views of 5-12 grade pupils and teachers on cyberbullying prevention in Lithuanian Schools*.
- Barlett, C., & Coyne, S. M. (2014). A meta-analysis of sex differences in cyber-bullying behavior: The moderating role of age. *Aggressive Behavior*, 40(5), 474–488.
- Baumeister, R. F., Smart, L., & Boden, J. M. (1996). Relation of threatened egotism to violence and aggression: The dark side of high self-esteem. *Psychological Review*, 103(1), 5–33. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.103.1.5>
- BECK, A. T. (1963). Thinking and Depression: I. Idiosyncratic Content and Cognitive Distortions. *Archives of General Psychiatry*, 9(4), 324–333. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1963.01720160014002>
- BECK, A. T. (1964). Thinking and Depression: II. Theory and Therapy. *Archives of General Psychiatry*, 10(6), 561–571. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1964.01720240015003>
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238–246. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.107.2.238>
- Bernard, M. E., & Cronan, F. (1999). The Child and Adolescent Scale of Irrationality: Validation Data and Mental Health Correlates. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 13(2), 121–132. <https://www.proquest.com/docview/89070846/citation/52E830880842C2PQ/1>
- Bîrle, D. (n.d.). *THE RELATIONSHIP BETWEEN BULLYING AND IRRATIONAL BELIEFS IN A SAMPLE OF ROMANIAN STUDENTS*.
- Björkqvist, K., Ekman, K., & Lagerspetz, K. (1982). Bullies and victims: Their ego picture, ideal ego picture and normative ego picture. *Scandinavian Journal of Psychology*, 23(1), 307–313. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.1982.tb00445.x>
- Borka Balas, R., Meliț, L. E., Sarkozi, D., Ghiga, D. V., & Mărginean, C. O. (2023). Cyberbullying in teenagers – a true burden in the era of online socialization. *Medicine*, 102(25), e34051. <https://doi.org/10.1097/MD.00000000000034051>
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books.
- Brewer, G., & Kerslake, J. (2015). Cyberbullying, self-esteem, empathy and loneliness. *Computers in Human Behavior*, 48, 255–260.

- Brochado, S., Soares, S., & Fraga, S. (2017). A scoping review on studies of cyberbullying prevalence among adolescents. *Trauma, Violence, & Abuse, 18*(5), 523–531.
- Calvete, E., Gámez-Guadix, M., Fernández-Gonzalez, L., Orue, I., & Borrajo, E. (2018). Maladaptive schemas as mediators of the relationship between previous victimizations in the family and dating violence victimization in adolescents. *Child Abuse & Neglect, 81*, 161–169. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.04.028>
- Campbell, M. (2011). Cyberbullying: A threat to student mental health and wellbeing. In P. T. Lee, K. L. Dix, R. H. Shute, & R. Murray-Harvey (Eds.), *Mental Health and Wellbeing: Educational Perspectives* (pp. 91–102). Shannon Research Press. <https://eprints.qut.edu.au/47296/>
- Campbell, M. A., Slee, P. T., Spears, B., Butler, D., & Kift, S. (2013). Do cyberbullies suffer too? Cyberbullies' perceptions of the harm they cause to others and to their own mental health. *School Psychology International, 34*(6), 613–629. <https://doi.org/10.1177/0143034313479698>
- Cañas, E., Estévez, E., Marzo, J. C., & Piqueras, J. A. (2019). Psychological adjustment in cybervictims and cyberbullies in secondary education. *Anales de Psicología/Annals of Psychology, 35*(3), 434–443.
- Chamberlain, J. M., & Haaga, D. A. F. (2001). Unconditional Self-Acceptance and Psychological Health. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy, 19*(3), 163–176. <https://doi.org/10.1023/A:1011189416600>
- Chang, Q., Xing, J., Ho, R. T. H., & Yip, P. S. F. (2019). Cyberbullying and suicide ideation among Hong Kong adolescents: The mitigating effects of life satisfaction with family, classmates and academic results. *Psychiatry Research, 274*, 269–273. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2019.02.054>
- Chapin, J., & Coleman, G. (2017). The cycle of cyberbullying: Some experience required. *The Social Science Journal, 54*(3), 314–318. <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2017.03.004>
- Chun, J., Lee, J., Kim, J., & Lee, S. (2020). An international systematic review of cyberbullying measurements. *Computers in Human Behavior, 113*, 106485.
- Cole, D. A., Zelkowitz, R. L., Nick, E., Martin, N. C., Roeder, K. M., Sinclair-McBride, K., & Spinelli, T. (2016). Longitudinal and incremental relation of cybervictimization to negative self-cognitions and depressive symptoms in young adolescents. *Journal of Abnormal Child Psychology, 44*(7), 1321–1332.
- Corcoran, L., Connolly, I., & O'Moore, M. (2012). Cyberbullying in Irish schools: An investigation of personality and self-concept. *The Irish Journal of Psychology, 33*(4), 153–165.
- Crick, N. R., & Grotpeter, J. K. (1995). Relational Aggression, Gender, and Social-Psychological Adjustment. *Child Development, 66*(3), 710–722.
- Cross, D., Shaw, T., Hadwen, K., Cardoso, P., Slee, P., Roberts, C., Thomas, L., & Barnes, A. (2016). Longitudinal impact of the Cyber Friendly Schools program on adolescents' cyberbullying behavior. *Aggressive Behavior, 42*(2), 166–180. <https://doi.org/10.1002/ab.21609>
- Davison, C. B., & Stein, C. H. (2014). The dangers of cyberbullying. *North American Journal of Psychology, 16*(3), 595–595. <https://go.gale.com/ps/i.do?p=AONE&sw=w&issn=15277143&v=2.1&it=r&id=GALE%7CA392177618&sid=googleScholar&linkaccess=abs>
- DiGiuseppe, R. (1990). Rational-Emotive Assessment of School-Aged Children. *School Psychology Review, 19*(3), 287–293.

- Dimitrov, D. M. (2010). Testing for Factorial Invariance in the Context of Construct Validation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 43(2), 121–149. <https://doi.org/10.1177/0748175610373459>
- Ellis, A. (1962). *Reason and emotion in psychotherapy*. Lyle Stuart.
- Ellis, A. (1977). Psychotherapy and the value of a human being. *Handbook of Rational-Emotive Therapy*, 1, 99–112.
- Ellis, A., & Wilde, J. (2002). *Case studies in rational emotive behavior therapy with children and adolescents*. Merrill Prentice Hall.
<https://cir.nii.ac.jp/crid/1130000794962078976>
- Fallahi, V., Narimani, M., & Atadokht, A. (2022). The Structural Equation Modeling Role of Irrational Beliefs in Predicting Students' Intermediate Cyber Bullying Experience: Difficulty in Emotion Regulation. *Psychological Studies*, 18(1).
- Fauman, M. A. (2008). Review of Cyber bullying: Bullying in the digital age. *The American Journal of Psychiatry*, 165(6), 780–781.
<https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2008.08020226>
- Fisher, B. W., Gardella, J. H., & Teurbe-Tolon, A. R. (2016). Peer cybervictimization among adolescents and the associated internalizing and externalizing problems: A meta-analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(9), 1727–1743.
- Garaigordobil, M. (2017). Psychometric properties of the Cyberbullying Test, a screening instrument to measure cybervictimization, cyberaggression, and cyberobservation. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(23), 3556–3576.
- Garaigordobil, M., & Martínez-Valderrey, V. (2014). Effect of Cyberprogram 2.0 on Reducing Victimization and Improving Social Competence in Adolescence //Efecto del Cyberprogram 2.0 sobre la reducción de la victimización y la mejora de la competencia social en la adolescencia. *Revista de Psicodidáctica*, 19(2), Article 2. <https://ojs.ehu.es/index.php/psicodidactica/article/view/10239>
- Garaigordobil, M., Martínez-Valderrey, V., & Aliri, J. (2014). Victimization, perception of violence, and social behaviour/Victimización, percepción de la violencia y conducta social. *Infancia y Aprendizaje*, 37(1), 90–116.
- Giletta, M., Choukas-Bradley, S., Maes, M., Linthicum, K. P., Card, N. A., & Prinstein, M. J. (2021). A meta-analysis of longitudinal peer influence effects in childhood and adolescence. *Psychological Bulletin*, 147(7), 719–747. <https://doi.org/10.1037/bul0000329>
- González-Cabrera, J. M., León-Mejía, A., Machimbarrena, J. M., Balea, A., & Calvete, E. (2019). Psychometric properties of the cyberbullying triangulation questionnaire: A prevalence analysis through seven roles. *Scandinavian Journal of Psychology*, 60(2), 160–168.
<https://doi.org/10.1111/sjop.12518>
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A Research Note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38(5), 581–586. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x>
- Gorrese, A., & Ruggieri, R. (2012). Peer Attachment: A Meta-analytic Review of Gender and Age Differences and Associations with Parent Attachment. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(5), 650–672. <https://doi.org/10.1007/s10964-012-9759-6>
- Gullone, E., & Robinson, K. (2005). The Inventory of Parent and Peer Attachment—Revised (IPPA-R) for children: A psychometric investigation. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 12(1), 67–79. <https://doi.org/10.1002/cpp.433>
- Hamaker, E. L., Kuiper, R. M., & Grasman, R. P. P. (2015). A critique of the cross-lagged panel model. *Psychological Methods*, 20(1), 102–116. <https://doi.org/10.1037/a0038889>
- Harbord, R. M., Harris, R. J., & Sterne, J. A. C. (2009). Updated Tests for Small-study Effects in Meta-analyses. *The Stata Journal*, 9(2), 197–210. <https://doi.org/10.1177/1536867X0900900202>

- Harris, S., & Petrie, G. F. (2003). *Bullying: The bullies, the victims, the bystanders*. Scarecrow Press.
<https://cir.nii.ac.jp/crid/1130000798335098496>
- Hasan, Md. M., Fatima, Y., Cleary, A., McDaid, L., Munir, K., Smith, S. S., Dias, S., Baxter, J., & Mamun, A. (2023). Geographical variations in the prevalence of traditional and cyberbullying and its additive role in psychological and somatic health complaints among adolescents in 38 European countries. *Journal of Psychosomatic Research*, 164, 111103. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2022.111103>
- Hayes, B., James, A., Barn, R., & Watling, D. (2022). Children's risk and benefit behaviours on social networking sites. *Computers in Human Behavior*, 130, 107147.
- Higgins, I., & Green, S. (2011). *Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions Version 5.1.0 [updated March 2011]*.
<http://training.cochrane.org/handbook>
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (n.d.). *OVERVIEW OF CYBERBULLYING*.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2008). Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization. *Deviant Behavior*, 29(2), 129–156.
- Holfeld, B., & Mishna, F. (2018). Longitudinal Associations in Youth Involvement as Victimized, Bullying, or Witnessing Cyberbullying. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 21(4), 234–239. <https://doi.org/10.1089/cyber.2017.0369>
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1–55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Hu, Y., Bai, Y., Pan, Y., & Li, S. (2021). Cyberbullying victimization and depression among adolescents: A meta-analysis. *Psychiatry Research*, 305, 114198. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2021.114198>
- Huang, C. L., Yang, S. C., & Hsieh, L. S. (2019). The cyberbullying behavior of Taiwanese adolescents in an online gaming environment. *Children and Youth Services Review*, 106, 104461.
- Huffman, A. H., Whetten, J., & Huffman, W. H. (2013). Using technology in higher education: The influence of gender roles on technology self-efficacy. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1779–1786. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.02.012>
- Islam, Md. I., Khanam, R., & Kabir, E. (2020). Bullying victimization, mental disorders, suicidality and self-harm among Australian high schoolchildren: Evidence from nationwide data. *Psychiatry Research*, 292, 113364. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113364>
- Jordan, T. (1999). *Cyberpower: The Culture and Politics of Cyberspace and the Internet*. Psychology Press.
- Katzer, C., Fetchenhauer, D., & Belschak, F. (2009). Cyberbullying: Who are the victims?: A comparison of victimization in internet chatrooms and victimization in school. *Journal of Media Psychology: Theories, Methods, and Applications*, 21(1), 25.
- Kobak, R. R., & Sceery, A. (1988). Attachment in Late Adolescence: Working Models, Affect Regulation, and Representations of Self and Others. *Child Development*, 59(1), 135–146. <https://doi.org/10.2307/1130395>
- Kochel, K. P., Ladd, G. W., & Rudolph, K. D. (2012). Longitudinal Associations Among Youth Depressive Symptoms, Peer Victimization, and Low Peer Acceptance: An Interpersonal Process Perspective. *Child Development*, 83(2), 637–650. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2011.01722.x>
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin*, 140(4), 1073–1137. <https://doi.org/10.1037/a0035618>

- Kwan, G., & Skoric, M. (2013). Facebook bullying: An extension of battles in school. *Computers in Human Behavior*, 29, 16–25.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.07.014>
- Kwan, I., Dickson, K., Richardson, M., MacDowall, W., Burchett, H., Stansfield, C., Brunton, G., Sutcliffe, K., & Thomas, J. (2020). Cyberbullying and children and young people's mental health: A systematic map of systematic reviews. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 23(2), 72–82.
- Lei, H., Mao, W., Cheong, C. M., Wen, Y., Cui, Y., & Cai, Z. (2020). The relationship between self-esteem and cyberbullying: A meta-analysis of children and youth students. *Current Psychology*, 39(3), 830–842.
- Li, C., Wang, P., Martin-Moratinos, M., Bella-Fernández, M., & Blasco-Fontecilla, H. (2022). Traditional bullying and cyberbullying in the digital age and its associated mental health problems in children and adolescents: A meta-analysis. *European Child & Adolescent Psychiatry*. <https://doi.org/10.1007/s00787-022-02128-x>
- Marciano, L., Schulz, P. J., & Camerini, A.-L. (2020). Cyberbullying Perpetration and Victimization in Youth: A Meta-Analysis of Longitudinal Studies. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 25(2), 163–181. <https://doi.org/10.1093/jcmc/zmz031>
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & PRISMA Group. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *PLoS Medicine*, 6(7), e1000097. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000097>
- Molero, M. M., Martos, Á., Barragán, A. B., Pérez-Fuentes, M. C., & Gázquez, J. J. (2022). Anxiety and Depression from Cybervictimization in Adolescents: A Metaanalysis and Meta-regression Study. *European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 14(1), 42–50.
<https://doi.org/10.5093/ejpalc2022a5>
- Morin, H. K., Bradshaw, C. P., & Kush, J. M. (2018). Adjustment outcomes of victims of cyberbullying: The role of personal and contextual factors. *Journal of School Psychology*, 70, 74–88.
- Nagata, J. M., Yang, J. H., Singh, G., Kiss, O., Ganson, K. T., Testa, A., Jackson, D. B., & Baker, F. C. (2023). Cyberbullying and Sleep Disturbance Among Early Adolescents in the U.S. *Academic Pediatrics*, 23(6), 1220–1225. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2022.12.007>
- Navarro, R., Yubero, S., & Larrañaga, E. (2015). Psychosocial risk factors for involvement in bullying behaviors: Empirical comparison between cyberbullying and social bullying victims and bullies. *School Mental Health*, 7(4), 235–248.
- Neenan, M., & Dryden, W. (1999). When Laddering and the Downward Arrow Can Be Used as Adjuncts to Inference Chaining in REBT Assessment. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*, 17(2), 95–104. <https://doi.org/10.1023/A:1023000914421>
- Neff, K. (2003). Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and Identity*, 2(2), 85–101.
- Nhlbi, N. (2017). Quality assessment tool for observational cohort and cross-sectional studies. *Availabe Online: Htpps://Www. Nhlbi. Nih. Gov/Health-Topics/Study-Quality-Assessment-Tools (Accessed on 28 August 2022)*.
- Niblack, J., & Hertzog, J. L. (2015). Factors that Influence Bystander Behavior in the Cyberbully Context☆. In *Technology and Youth: Growing Up in a Digital World* (Vol. 19, pp. 47–72). Emerald Group Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/S1537-466120150000019002>
- Nickerson, A. B., & Nagle, R. J. (2005). Parent and Peer Attachment in Late Childhood and Early Adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 25(2), 223–249. <https://doi.org/10.1177/0272431604274174>
- Olweus, D. (1994). Bullying at School. In L. R. Huesmann (Ed.), *Aggressive Behavior: Current Perspectives* (pp. 97–130). Springer US.
https://doi.org/10.1007/978-1-4757-9116-7_5

- Orsini, N., Bottai, M., Higgins, J., & Buchan, I. (2006). HETEROGI: Stata module to quantify heterogeneity in a meta-analysis. *Statistical Software Components*. <https://ideas.repec.org/c/boc/bocode/s449201.html>
- Orue, I., Fernández-González, L., Machimbarrena, J. M., González-Cabrera, J., & Calvete, E. (2023). Bidirectional Relationships Between Cyberbystanders' Roles, Cyberbullying Perpetration, and Justification of Violence. *Youth & Society*, 55(4), 611–629. <https://doi.org/10.1177/0044118X211053356>
- Palladino, B. E., Nocentini, A., & Menesini, E. (2016). Evidence-based intervention against bullying and cyberbullying: Evaluation of the NoTrap! program in two independent trials. *Aggressive Behavior*, 42(2), 194–206. <https://doi.org/10.1002/ab.21636>
- Palmer, T. M., Sutton, A. J., Peters, J. L., & Moreno, S. G. (2008). Contour-Enhanced Funnel Plots for Meta-Analysis. *The Stata Journal: Promoting Communications on Statistics and Stata*, 8(2), 242–254. <https://doi.org/10.1177/1536867X0800800206>
- Peker, A., EROĞLU, Y., & YILDIZ, M. N. (2021). Does High Self-Efficacy in Adolescents Minimize Cyber Bullying Behaviour? *Clinical and Experimental Health Sciences*, 11(1), 140–145.
- Peláez-Fernández, M. A., Chamizo-Nieto, M. T., Rey, L., & Extremera, N. (2021). How do cyber victimization and low core self-evaluations interrelate in predicting adolescent problematic technology use? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 3114.
- Pendergast, L. L., von der Embse, N., Kilgus, S. P., & Eklund, K. R. (2017). Measurement equivalence: A non-technical primer on categorical multi-group confirmatory factor analysis in school psychology. *Journal of School Psychology*, 60, 65–82. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2016.11.002>
- Petscher, Y. M., Schatschneider, C., & Compton, D. L. (2013). *Applied Quantitative Analysis in Education and the Social Sciences*. Routledge.
- Purkey, W. W. (1988). *An Overview of Self-Concept Theory for Counselors. Highlights: An ERIC/CAPS Digest*.
- Raskauskas, J. (2010). Multiple peer victimization among elementary school students: Relations with social-emotional problems. *Social Psychology of Education*, 13(4), 523–539.
- Raskauskas, J., & Stoltz, A. D. (2007). Involvement in traditional and electronic bullying among adolescents. *Developmental Psychology*, 43(3), 564–575. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.3.564>
- Reijntjes, A., Kamphuis, J. H., Prinzie, P., Boelen, P. A., van der Schoot, M., & Telch, M. J. (2011). Prospective linkages between peer victimization and externalizing problems in children: A meta-analysis. *Aggressive Behavior*, 37(3), 215–222. <https://doi.org/10.1002/ab.20374>
- Rey, L., Neto, F., & Extremera, N. (2020). Cyberbullying victimization and somatic complaints: A prospective examination of cognitive emotion regulation strategies as mediators. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 20(2), 135–139.
- Romera, E. M., Herrera-López, M., Casas, J. A., Ortega-Ruiz, R., & Gómez-Ortiz, O. (2017). Multidimensional social competence, motivation, and cyberbullying: A cultural approach with Colombian and Spanish adolescents. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 48(8), 1183–1197.
- Romero-Abrio, A., León-Moreno, C., Musitu-Ferrer, D., & Villarreal-González, M. E. (2019). Family functioning, self-concept and cybervictimization: An analysis based on gender. *Social Sciences*, 8(2), 69.
- Rosen, P. J., Milich, R., & Harris, M. J. (2007). Victims of their own cognitions: Implicit social cognitions, emotional distress, and peer victimization. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 28(3), 211–226. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2007.02.001>

- RStudio Team. (2019). *RStudio: Integrated Development for R*. RStudio. <http://www.rstudio.com/>
- Sabancı, Y., & Çekiç, A. (2019). The Relationship between Irrational Beliefs, Resilience, Psychological Needs, Cyberbullying and Cyber Victimization. *Universal Journal of Educational Research*, 7(3), 700–706. <https://doi.org/10.13189/ujer.2019.070308>
- Schlenker, B. R., Soraci, S., & McCarthy, B. (1976). Self-Esteem and Group Performance as Determinants of Egocentric Perceptions in Cooperative Groups. *Human Relations*, 29(12), 1163–1176. <https://doi.org/10.1177/001872677602901205>
- Schwartz, H. A., Eichstaedt, J. C., Kern, M. L., Dziurzynski, L., Ramones, S. M., Agrawal, M., Shah, A., Kosinski, M., Stillwell, D., & Seligman, M. E. (2013). Personality, gender, and age in the language of social media: The open-vocabulary approach. *PloS One*, 8(9), e73791.
- Shaojing Sun, Xitao Fan, & Jianxia Du. (2016). Cyberbullying Perpetration: A Meta-Analysis of Gender Differences. *International Journal of Internet Science*, 11(1), 61–81. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=asn&AN=121006900>
- Sheanoda, V., & Bussey, K. (2021). Victims of Cyberbullying: An Examination of Social Cognitive Processes Associated with Cyberbullying Victimization. *Journal of School Violence*, 20(4), 567–580. <https://doi.org/10.1080/15388220.2021.1984933>
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008a). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376–385. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008b). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 49(4), 376–385. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>
- Sorrentino, A., Baldry, A. C., Farrington, D. P., & Blaya, C. (2019). Epidemiology of cyberbullying across Europe: Differences between countries and genders. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 19(2).
- Spears, B., Slee, P., Campbell, M., & Cross, D. (2011). Educational change and youth voice: Informing school action on cyberbullying. *Centre for Strategic Education, Seminar Series*, 208, 1–15. <http://www.cse.edu.au/content/educational-change-and-youth-voice-informing-school-action-cyberbullying>
- Steiger, J. H. (1990). Structural Model Evaluation and Modification: An Interval Estimation Approach. *Multivariate Behavioral Research*. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr2502_4
- Sumter, S. R., Baumgartner, S. E., Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2012). Developmental Trajectories of Peer Victimization: Off-line and Online Experiences During Adolescence. *Journal of Adolescent Health*, 50(6), 607–613. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2011.10.251>
- Szentagotai, A., & David, D. (2013). Self-acceptance and happiness. In *The strength of self-acceptance: Theory, practice and research* (pp. 121–137). Springer Science + Business Media. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-6806-6_8
- Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26(3), 277–287. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.11.014>
- Tran, H. G. N., Thai, T. T., Dang, N. T. T., Vo, D. K., & Duong, M. H. T. (2023). Cyber-Victimization and Its Effect on Depression in Adolescents: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(2), 1124–1139. <https://doi.org/10.1177/15248380211050597>
- Tsitsika, A., Janikian, M., Wójcik, S., Makaruk, K., Tzavara, E., Tzavara, C., Greydanus, D., Merrick, J., & Richardson, C. (2015). Cyberbullying victimization prevalence and associations with internalizing and externalizing problems among adolescents in six European countries. *Computers in Human Behavior*, 51, 1–7. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.04.048>

- Uhls, Y. T., Ellison, N. B., & Subrahmanyam, K. (2017). Benefits and Costs of Social Media in Adolescence. *Pediatrics*, 140(Supplement_2), S67–S70. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-1758E>
- Vismara, M., Gironi, N., Conti, D., Nicolini, G., & Dell’Osso, B. (2022). The current status of Cyberbullying research: A short review of the literature. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 46, 101152. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2022.101152>
- Ward, M. A., Clayton, K., Barnes, J., & Theule, J. (2018). The Association Between Peer Victimization and Attachment Security: A Meta-Analysis. *Canadian Journal of School Psychology*, 33(3), 193–211. <https://doi.org/10.1177/0829573517715737>
- Whitney, I., & Smith, P. K. (1993). A survey of the nature and extent of bullying in junior/middle and secondary schools. *Educational Research*, 35(1), 3–25. <https://doi.org/10.1080/0013188930350101>
- Wilson, D. B. (2022). META_ANALYSIS: Stata module to perform subgroup and regression-type fixed- and random-effects meta-analyses. *Statistical Software Components*. <https://ideas.repec.org//c/boc/bocode/s458944.html>
- Wong, D. S., Chan, H. C. O., & Cheng, C. H. (2014). Cyberbullying perpetration and victimization among adolescents in Hong Kong. *Children and Youth Services Review*, 36, 133–140.
- Ybarra, M. L., & Mitchell, K. J. (2004). Online aggressor/targets, aggressors, and targets: A comparison of associated youth characteristics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(7), 1308–1316. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00328.x>
- Zhu, C., Huang, S., Evans, R., & Zhang, W. (2021). Cyberbullying among adolescents and children: A comprehensive review of the global situation, risk factors, and preventive measures. *Frontiers in Public Health*, 9, 634909.